Ministerie van Buitenlandse Zaken

Rapportage 2013

Internationale Mensenrechtenprocedures

| *Internationale Mensenrechtenprocedures* | *Rapportage 2013* | *Internationale Mensenrechtenprocedures* | *Rapportage 2013* | *Internationale Mensen*

russelMexicoStPetersburgParamariboAnkaraRabatBelgradoRabatAtheneHarareNewYorkAntwerpenBuenosBogotáKairoHarareLagosManagu
HamburgLagosColomboMexicoBratislavaLusakaBangkokSarajevoDamascusHoustonBonnAnkaraBrusselDarEsSalaamKobeSofiaKoealaLoem
ellingtonAlgiersAnkaraAbujaChicagoMuscatDakarStockholmKopenhagenCotonouBuenosAiresAddisAbebaLissabonParijsRabatDüsseldorfTok
nburgMontevideoChicagoBagdadPortOfSpainBoekarestLuxemburgDakarHoustonAlmatyDubaiRomeBamakoBelgradoHamburgRomeDarEs
SofiaDubaiColomboRabatAtheneDublinSydneyKobeBogotáPraagOuagadougouAlgiersKingstonStPetersburgAmmanMilaanMexicoTeheranA
biFrankfurtAmMainBelgradoTorontoAddisAbebaAnkaraSarajevoPortOfSpainAiresStockholmAmsterdamAbebaTripoliLaPazKairoManaguaBa
osAngelesKievAnkaraColomboWarschauRomeBernKingstonLissabonBoedapestBoedapestNewYorkMaputoColomboNewYorkRiyadBamakoTe
ngstonMontevideoLaPazPraagDubaiWenenCotonouBerlijnLaPazDüsseldorfKampalaTeheranSeoelMontevideoBrasiliaPretoriaAnkaraBomayS
rontoRomeZagrebWashingtonAmmanAtheneLaPazMoskouAlgiersAbidjanParamariboMaputoManillaKinshasaBarcelonaCaracasManaguaBar
LusakaAntwerpenSaoPauloBagdadLaPazParijsTorontoBrusselBerlijnPekingMontevideoAbuDhabiTelAvivLondenIstanboelAlmatyBangkokHels
JoséParamariboAnkaraSaoPauloPretoriaBangkokMilaanBamakoHoustonHarareBrasiliaKairoSarajevoBratislavaWindhoekZagrebBrusselRiy
kouAlmatyMaputoKarachiVancouverSantiagoDeChileTunisManaguaTeheranCotonouTokioTunisHelsinkiBoekarestHamburgKopenhagenStoc
WellingtonMelbourneKopenhagenRabatBerlijnAntwerpenSanJoséRomeLuxemburgSofiaHoustonRiyadDüsseldorfAmmanAccraPraagKarachiK
rajevoAlgiersAnkaraLondenBamakoJakartaParamariboOttawaMontrealAlgiersMuscatWindhoekRiyadLuandaMadridVaticaanstadWarschauB
ancouverAntwerpenDakarDarEsSalaamDubaiTripoliMaputoDublinBrusselSanJoséTelAvivMilaanBoedapestLusakaFrankfurtAmMainMelbou
nchenAtheneDüsseldorfKampalaCanberraBamakoIslamabadSofiaLissabonBangkokRomeChicagoAlgiersRiyadhYaoundéRiyadhMuscatKampal
MadridBelgradoBelgradoSarajevoPraagKaapstadMelbourneLaPazTunisMoskouLosAngelesNewDelhiAddisAbebaAntwerpenBrusselWashingto
aWenenHongKongBogotáLuandaRabatTokioWellingtonTokioMoskouAlmatyMilaanHamburgTelAvivMontevideoMaputoAlgiersMilaanMont
ancouverAnkaraBarcelonaPraagColomboWarschauMadridPretoriaBonnAtheneIstanboelWashingtonWellingtonKhartoemBonnLusakaDubl
ghaiWenenJakartaStockholmSanJoséManaguaNewYorkKhartoemAddisAbebaBagdadBrasiliaBelgradoMuscatLuandaSantiagoDeChileLusaka
RabatBomayOttawaBratislavaBagdadHavannaHavannaBerlijnHongKongMilaanCanberraHamburgNairobiPraagIslamabadAbuDhabiQuitoT
ashingtonDubaiRomeJakartaLimaLondenStockholmMoskouNewYorkAddisAbebaNewYorkSingaporeSeoelHongKongFrankfurtAmMainKarac
lavaLosAngelesBoekarestAtheneSingaporeAnkaraBratislavaTunisLuxemburgZagrebMontrealSofiaSydneySantiagoDeChileLondenDüsseldorf
NewYorkBrusselJakartaKarachiLuxemburgNairobiDarEsSalaamAntwerpenAddisAbebaRabatSantiagoDeChileHamburgKobeYaoundéAddisAbe
dridBangkokDüsseldorfTelAvivParijsSeoelParamariboCotonouLaPazHelsinkiPortOfSpainParijsKievBarcelonaAccraZagrebRiyadLosAngelesMila
EsSalaamOsloLuandaNewYorkKhartoemBoedapestAbuDhabiHamburgSaoPauloMexicoManillaBangkokMünchenBuenosAiresSarajevoAnkar
rsburgShanghaiBagdadJakartaKoealaLoempoerTunisOsloBratislavaMontrealDhakaKigaliTelAvivIstanboelHongKongChicagoIslamabadKing
mascusTunisBogotáKopenhagenWenenCaracasBernKoealaLoempoerTokioDublinAlmatyNewDelhiAtheneRiyadPortOfSpainBonnShanghaiRiy
rtoemZagrebSofiaLagosKobeDublinQuitoLondenPretoriaAlmatyKarachiAnkaraTokioHavannaBonnBerlijnBuenosAiresLagosShanghaiKopenh
agdadHongKongAlmatyMuscatAbuDhabiWenenSanJoséKoeweitWenenKievParijsBuenosAiresMadridKoeweitHarareParijsMoskouPretoriaTrip
dridDamascusPraagKobeKoealaLoempoerKaapstadLuandaKievLusakaDarEsSalaamMelbourneZagrebParijsHoustonWindhoekParamariboBa
onnCotonouOttawaJakartaMuscatColomboManillaOsloNairobiDubaiSaoPauloPretoriaMaputoAmmanBagdadNewDelhiLimaLaPazQuitoBog
makoHamburgAlgiersLuandaKingstonRiyadMoskouLagosManaguaBuenosAiresManillaLimaMelbourneMexicoColomboCanberraAbuDhabiM
rneWenenDarEsSalaamBrasiliaKoeweitParijsJakartaIstanboelTeheranKhartoemAbujaParijsStockholmTorontoNewDelhiQuitoSeoelBangkokW
aPazParamariboBoekarestSarajevoKoealaLoempoerBoekarestKingstonAlgiersStockholmLosAngelesDubaiSingaporeAnkaraAmmanCanberraB
ParijsLaPazWenenAccraVaticaanstadPortOfSpainHoustonPretoriaLaPazIstanboelBoedapestHamburgVancouverDhakaDubaiBangkokAnkaraA
hartoemDubaiKobeBrusselMexicoStPetersburgParamariboAnkaraRabatBelgradoRabatAtheneHarareNewYorkAntwerpenBuenosBogotáKairo
LagosManaguaQuitoHamburgLagosColomboMexicoBratislavaLusakaBangkokSarajevoDamascusHoustonBonnAnkaraBrusselDarEsSalaamK
iaKoealaLoempoerWellingtonAlgiersAnkaraAbujaChicagoMuscatDakarStockholmKopenhagenCotonouBuenosAiresAddisAbebaLissabonPari
tDüsseldorfTokioLuxemburgMontevideoChicagoBagdadPortOfSpainBoekarestLuxemburgDakarHoustonAlmatyDubaiRomeBamakoBelgrado
rgRomeDarEsSalaamSofiaDubaiColomboRabatAtheneDublinSydneyKobeBogotáPraagOuagadougouAlgiersKingstonStPetersburgAmmanM
exicoTeheranAbuDhabiFrankfurtAmMainBelgradoTorontoAddisAbebaAnkaraSarajevoPortOfSpainAiresStockholmAmsterdamAbebaTripoliLa
roManaguaBagdadLosAngelesKievAnkaraColomboWarschauRomeBernKingstonLissabonBoedapestBoedapestNewYorkMaputoColomboNew
yadBamakoTelAvivKingstonMontevideoLaPazPraagDubaiWenenCotonouBerlijnLaPazDüsseldorfKampalaTeheranSeoelMontevideoBrasiliaPr
nkaraBomaySofiaTorontoRomeZagrebWashingtonAmmanAtheneLaPazMoskouAlgiersAbidjanParamariboMaputoManillaKinshasaBarcelona
sManaguaBarcelonaLusakaAntwerpenSaoPauloBagdadLaPazParijsTorontoBrusselBerlijnPekingMontevideoAbuDhabiTelAvivLondenIstanboe
yBangkokHelsinkiSanJoséParamariboAnkaraSaoPauloPretoriaBangkokMilaanBamakoHoustonHarareBrasiliaKairoSarajevoBratislavaWindh
grebBrusselRiyadMoskouAlmatyMaputoKarachiVancouverSantiagoDeChileTunisManaguaTeheranCotonouTokioTunisHelsinkiBoekarestHam
penhagenStockholmWellingtonMelbourneKopenhagenRabatBerlijnAntwerpenSanJoséRomeLuxemburgSofiaHoustonRiyadDüsseldorfAmman
raagKarachiKairoSarajevoAlgiersAnkaraLondenBamakoJakartaParamariboOttawaMontrealAlgiersMuscatWindhoekRiyadLuandaMadridVat
adWarschauBrasiliaVancouverAntwerpenDakarDarEsSalaamDubaiTripoliMaputoDublinBrusselSanJoséTelAvivMilaanBoedapestLusakaFrank
MainMelbourneMünchenAtheneDüsseldorfKampalaCanberraBamakoIslamabadSofiaLissabonBangkokRomeChicagoAlgiersRiyadhYaoundéR
uscatKampalaParijsMadridBelgradoBelgradoSarajevoPraagKaapstadMelbourneLaPazTunisMoskouLosAngelesNewDelhiAddisAbebaAntwer
selWashingtonLusakaWenenHongKongBogotáLuandaRabatTokioWellingtonTokioMoskouAlmatyMilaanHamburgTelAvivMontevideoMaput
MilaanMontevideoVancouverAnkaraBarcelonaPraagColomboWarschauMadridPretoriaBonnAtheneIstanboelWashingtonWellingtonKhartoe
LusakaDublinShanghaiWenenJakartaStockholmSanJoséManaguaNewYorkKhartoemAddisAbebaBagdadBrasiliaBelgradoMuscatLuandaSant
ChileLusakaBomayRabatBomayOttawaBratislavaBagdadHavannaHavannaBerlijnHongKongMilaanCanberraHamburgNairobiPraagIslamab
DhabiQuitoTripoliWashingtonDubaiRomeJakartaLimaLondenStockholmMoskouNewYorkAddisAbebaNewYorkSingaporeSeoelHongKongFra
mMainKarachiBratislavaLosAngelesBoekarestAtheneSingaporeAnkaraBratislavaTunisLuxemburgZagrebMontrealSofiaSydneySantiagoDeCh
enDüsseldorfAtheneNewYorkBrusselJakartaKarachiLuxemburgNairobiDarEsSalaamAntwerpenAddisAbebaRabatSantiagoDeChileHamburgK
undéAddisAbebaMadridBangkokDüsseldorfTelAvivParijsSeoelParamariboCotonouLaPazHelsinkiPortOfSpainParijsKievBarcelonaAccraZagreb
sAngelesMilaanDarEsSalaamOsloLuandaNewYorkKhartoemBoedapestAbuDhabiHamburgSaoPauloMexicoManillaBangkokMünchenBueno
arajevoAnkaraStPetersburgShanghaiBagdadJakartaKoealaLoempoerTunisOsloBratislavaMontrealDhakaKigaliTelAvivIstanboelHongKongCh
lamabadKingstonDamascusTunisBogotáKopenhagenWenenCaracasBernKoealaLoempoerTokioDublinAlmatyNewDelhiAtheneRiyadPortOfS
nnShanghaiRiyadKhartoemZagrebSofiaLagosKobeDublinQuitoLondenPretoriaAlmatyKarachiAnkaraTokioHavannaBonnBerlijnBuenosAiresL
anghaiKopenhagenBagdadHongKongAlmatyMuscatAbuDhabiWenenSanJoséKoeweitWenenKievParijsBuenosAiresMadridKoeweitHararePa
kouPretoriaTripoliMadridDamascusPraagKobeKoealaLoempoerKaapstadLuandaKievLusakaDarEsSalaamMelbourneZagrebParijsHoustonW
ParamariboBamakoBonnCotonouOttawaJakartaMuscatColomboManillaOsloNairobiDubaiSaoPauloPretoriaMaputoAmmanBagdadNewDe
aLaPazQuitoBogotáBamakoHamburgAlgiersLuandaKingstonRiyadMoskouLagosManaguaBuenosAiresManillaLimaMelbourneMexicoColomb
erraAbuDhabiMelbourneWenenDarEsSalaamBrasiliaKoeweitParijsJakartaIstanboelTeheranKhartoemAbujaParijsStockholmTorontoNewDelhi
eoelBangkokWenenLaPazParamariboBoekarestSarajevoKoealaLoempoerBoekarestKingstonAlgiersStockholmLosAngelesDubaiSingaporeAnk
nanCanberraBogotáParijsLaPazWenenAccraVaticaanstadPortOfSpainHoustonPretoriaLaPazIstanboelBoedapestHamburgVancouverDhakaDu
gkokAnkaraAlgiersKhartoemDubaiKobeBrusselMexicoStPetersburgParamariboAnkaraRabatBelgradoRabatAtheneHarareNewYorkAntwerpe
sBogotáKairoHarareLagosManaguaQuitoHamburgLagosColomboMexicoBratislavaLusakaBangkokSarajevoDamascusHoustonBonnAnkara
DarEsSalaamKobeSofiaKoealaLoempoerWellingtonAlgiersAnkaraAbujaChicagoMuscatDakarStockholmKopenhagenCotonouBuenosAiresAd
baLissabonParijsRabatDüsseldorfTokioLuxemburgMontevideoChicagoBagdadPortOfSpainBoekarestLuxemburgDakarHoustonAlmatyDubaiR
makoBelgradoHamburgRomeDarEsSalaamSofiaDubaiColomboRabatAtheneDublinSydneyKobeBogotáPraagOuagadougouAlgiersKingstonS
burgAmmanMilaanMexicoTeheranAbuDhabiFrankfurtAmMainBelgradoTorontoAddisAbebaAnkaraSarajevoPortOfSpainAiresStockholmAmst
AbebaTripoliLaPazKairoManaguaBagdadLosAngelesKievAnkaraColomboWarschauRomeBernKingstonLissabonBoedapestBoedapestNewYork
ColomboNewYorkRiyadBamakoTelAvivKingstonMontevideoLaPazPraagDubaiWenenCotonouBerlijnLaPazDüsseldorfKampalaTeheranSeoel
ideoBrasiliaPretoriaAnkaraBomaySofiaTorontoRomeZagrebWashingtonAmmanAtheneLaPazMoskouAlgiersAbidjanParamariboMaputoMan
hasaBarcelonaCaracasManaguaBarcelonaLusakaAntwerpenSaoPauloBagdadLaPazParijsTorontoBrusselBerlijnPekingMontevideoAbuDhabi
ondenIstanboelAlmatyBangkokHelsinkiSanJoséParamariboAnkaraSaoPauloPretoriaBangkokMilaanBamakoHoustonHarareBrasiliaKairoSar
ratislavaWindhoekZagrebBrusselRiyadMoskouAlmatyMaputoKarachiVancouverSantiagoDeChileTunisManaguaTeheranCotonouTokioTunisH
oekarestHamburgKopenhagenStockholmWellingtonMelbourneKopenhagenRabatBerlijnAntwerpenSanJoséRomeLuxemburgSofiaHoustonRi

Rapportage 2013

Internationale Mensenrechtenprocedures

Afdeling Internationaal Recht
Ministerie van Buitenlandse Zaken

Inhoud

Voorwoord 5

Raad van Europa 9
I. Europees Hof voor de Rechten van de Mens 9
A. Uitspraken (judgments) 9
B. Beslissingen (decisions) 11
II. Europees Comité voor Sociale Rechten 39
III. Comité van Ministers 40

Verdragscomités van de Verenigde Naties 44
I. Mensenrechtencomité 45
II. Comité voor de Uitbanning van Discriminatie van Vrouwen 47

Overige ontwikkelingen 48
I. Raad van Europa 49
II. Verenigde Naties 50

Bijlagen 51
I. Raad van Europa 53
A. Europees Hof voor de Rechten van de Mens 53
Statistieken 53
Uitspraken en beslissingen 56
Aanhangige zaken per 31 december 2013 60
B. Europees Comité voor Sociale Rechten 66
Aanhangige zaken per 31 december 2013 66
C. Comité van Ministers 66
Geagendeerde zaken 66
II. Verenigde Naties verdragscomités 69
A. Mensenrechtencomité 69
Aanhangige zaken per 31 december 2013 69
Zienswijzen 69
B. Comité voor de Uitbanning van Discriminatie van Vrouwen 69
Aanhangige zaken per 31 december 2013 69
Zienswijzen 70
C. Comité tegen Foltering 70
Aanhangige zaken per 31 december 2013 70

Voorwoord

Met deze *Rapportage 2013 Internationale Mensenrechtenprocedures* komen twee tradities samen, die in de afgelopen jaren parallel aan elkaar gegroeid zijn. Allereerst is daar de jaarlijkse Rapportage van het Kabinet aan beide Kamers der Staten-Generaal inzake uitspraken en beslissingen van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens ('het Hof') in zaken tegen Nederland. Deze traditie bestaat sinds midden jaren negentig van de vorige eeuw, naar aanleiding van een verzoek daartoe van de toenmalige Tweede Kamer. De Rapportages zijn in de loop der jaren aangepast aan veranderende actualiteiten en verzoeken van beide Kamers. Werd in de periode tot en met 1998 – toen het 'oude' Hof van vóór Protocol 11 EVRM nog bestond – nog verslag gedaan van alle uitspraken van het Hof, ongeacht welke de aangeklaagde Staat was, sedert het begin van het nieuwe millennium werd (en bleef) de rode draad de jurisprudentie van het Hof in zaken waarbij Nederland partij was. Diverse elementen werden gaandeweg toegevoegd, soms op verzoek van een van beide Kamers, zoals informatie over de tenuitvoerlegging van Nederlandse Hofuitspraken.

Sinds 2005 groeide daarnaast een tweede traditie, de "Jaarberichten Internationale Mensenrechtenprocedures". Deze beschreven evenzeer de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in zaken waarbij Nederland partij was, maar waren breder van opzet. In de eerste plaats werden ook beslissingen in procedures bij andere internationale mensenrechteninstanties dan alleen het Hof meegenomen, met name het Europees Comité voor Sociale Rechten en de verdragsorganen van de Verenigde Naties. Daarnaast werd onder meer informatie opgenomen over ontwikkelingen die relevant waren voor, maar niet noodzakelijkerwijs beperkt tot, specifieke procedures. Onder dat laatste valt te denken aan de opstelling van nieuwe protocollen bij het EVRM en andere mensenrechtelijke ontwikkelingen in de 'moederorganisaties', de Raad van Europa en de Verenigde Naties. Anders dan de Rapportages aan het parlement werden de Jaarberichten van meet af aan uitgegeven in de vorm van een handzame, gedrukte brochure, sinds 2009 in de rijkshuisstijl. Gevoegd bij het feit dat zij een aanzienlijk ruimere verspreiding kregen dan de Rapportages aan het parlement, werden zij door de lezer beter herkend dan de Rapportages.

Goed voorbeeld doet goed volgen, en zo wordt sinds 2006 door de Agent bij het 'andere' Europese Hof, het Hof van Justitie van de Europese Unie, een Jaarbericht uitgegeven dat alle belanghebbende en geïnteresseerde

doelgroepen dient. Ook dat goede voorbeeld deed weer goed volgen, en zo komt het dat u nu voor het eerst ook op het terrein van de internationale mensenrechtenprocedures één geïntegreerde Rapportage aantreft, die beoogt het beste van zijn voorgangers in zich te verenigen. Of wij daarin zijn geslaagd is aan u ter beoordeling.

Voor zover de ontwikkelingen in de procedures in het jaar 2013 getypeerd zouden moeten worden, valt op een zekere verbreding in het soort procedures waartoe burgers zich wenden. Daarnaast valt op dat in 2013 door geen enkel internationaal orgaan een mensenrechtenschending door Nederland werd vastgesteld.

Voor de werkzaamheden in de mensenrechtenprocedures zijn wij afhankelijk van nauwe samenwerking met collega's bij andere overheidsdiensten, met name de Directie Wetgeving en Juridische Zaken van het ministerie van Veiligheid & Justitie, de Immigratie- en Naturalisatiedienst en het Parket-Generaal. Daarnaast konden wij zoals ieder jaar profiteren van de ondersteuning door een gedetacheerde collega vanuit de Raad van State.

Voor commentaar of verzoeken om informatie kunt u te allen tijde contact opnemen: djz-ir@minbuza.nl, tel. 070 – 348.6724.

Den Haag, april 2014

Roeland Böcker, agent
Liselot Egmond, plv. agent

Afdeling Internationaal Recht
Directie Juridische Zaken

Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Raad van Europa

Onderstaand volgen samenvattingen van uitspraken (*judgments*) van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in zaken tegen Nederland (Deel I, onderdeel A), alsmede samenvattingen van gemotiveerde ontvankelijkheidsbeslissingen (*decisions*) en van gemotiveerde beslissingen tot schrapping van de rol (Deel I, onderdeel B).
Daarna volgt kort de stand van zaken ten aanzien van zaken aanhangig bij het Europees Comité voor Sociale Rechten (Deel II).
Tot slot is een overzicht toegevoegd van in 2013 genomen maatregelen tot tenuitvoerlegging van Hofuitspraken tegen Nederland die op de agenda staan van het Comité van Ministers van de Raad van Europa in het kader van het toezicht op de tenuitvoerlegging op grond van artikel 46, tweede lid, van het EVRM (Deel III).

I. Europees Hof voor de Rechten van de Mens

A. Uitspraken (*judgments*)

Murray (10511/10, 10 december 2013)
Verzoeker, van Nederlandse nationaliteit, is in maart 1980 door het Gemeenschappelijk Hof van Justitie veroordeeld tot een levenslange gevangenisstraf vanwege de moord op een zesjarig meisje op Curaçao. Het cassatieberoep van verzoeker werd in november 1980 door de Hoge Raad verworpen. Een door verzoeker ingediend herzieningsverzoek is in april 1982 door het Gemeenschappelijk Hof van Justitie afgewezen. Verzoeker heeft ten minste dertien gratieverzoeken ingediend, die allen zijn afgewezen. Verzoeker is oorspronkelijk gedetineerd geweest in de gevangenis Koraal Specht (later: Bon Futuro) op Curaçao. De eerste dertien jaar van zijn gevangenisstraf stonden in het teken van gewelddadige of drugsgerelateerde incidenten. Rond 2000 is verzoeker op zijn verzoek overgebracht naar het Korrektie Instituut Aruba (KIA). Als gevolg van extreme weersomstandigheden eind 2010 en begin 2011 hadden sommige cellen van het KIA last van overtollig regenwater. Meer dan honderdvijftig gedetineerden, waaronder verzoeker, hebben daarop een kort geding aangespannen tegen het land Aruba. In april 2011 gaf het Gemeenschappelijk Hof van Justitie opdracht aan het land Aruba om binnen zes maanden voorzieningen te treffen waardoor de cellen niet langer zouden bloot staan aan de weersinvloeden. In november 2011 werd het Wetboek van Strafrecht van Curaçao gewijzigd.

Artikel 1:30 bepaalt sindsdien dat de levenslang gestrafte na twintig jaar van zijn of haar gevangenisstraf voorwaardelijk in vrijheid wordt gesteld indien naar het oordeel van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie verdere onvoorwaardelijke tenuitvoerlegging geen redelijk doel meer dient. Het Hof houdt daarbij in elk geval rekening met de positie van het eventuele slachtoffer of directe nabestaanden en het gevaar dat de veroordeelde alsnog zal recidiveren. Mocht het Hof niet overgaan tot invrijheidstelling, dan zal de situatie elke vijf jaar opnieuw worden beoordeeld. Op basis van meerdere (psychiatrische) rapporten besloot het Gemeenschappelijk Hof van Justitie op 21 september 2012 om de levenslange gevangenisstraf van verzoeker te laten voortduren. Verzoeker klaagt bij het Hof dat de levenslange gevangenisstraf en de detentieomstandigheden in zowel de Koraal Specht als in het KIA in strijd zijn met artikel 3 EVRM (verbod van foltering). Voorts stelt verzoeker, onder verwijzing naar artikel 5 lid 1 en lid 4 EVRM (recht op vrijheid en veiligheid), dat er geen causaal verband meer bestaat tussen zijn voortdurende detentie en de originele veroordeling en dat er geen mogelijkheid tot tussentijdse toetsing van zijn gevangenisstraf bestaat. Daarnaast stelt hij dat hem geen effectief rechtsmiddel openstaat in de zin van artikel 13 EVRM en dat het Gemeenschappelijk Hof van Justitie, verantwoordelijk voor de in 2011 geïntroduceerde tussentijdse toetsing, geen onafhankelijk en onpartijdig gerecht is in de zin van artikel 6 EVRM (recht op een eerlijk proces).

Het Hof overweegt allereerst dat een levenslange gevangenisstraf verenigbaar is met artikel 3 EVRM indien er de jure en de facto een mogelijkheid tot vervroegde vrijlating bestaat en er een mogelijkheid tot periodieke herziening is. Daarbij merkt het Hof expliciet op dat de weigering om een levenslang gestrafte vrij te laten, op grond van de overweging dat betrokkene nog steeds een gevaar voor de samenleving vormt, toelaatbaar is. Staten hebben de positieve verplichting om maatregelen te nemen teneinde de samenleving te beschermen tegen gewelddadige criminaliteit. Deze positieve verplichting wordt niet minder met het verloop van tijd. Aangezien in 2011 de mogelijkheid tot tussentijdse toetsing is geïntroduceerd in het Wetboek van Strafrecht van Curaçao, en deze toetsing ook daadwerkelijk heeft plaatsgevonden, oordeelt het Hof dat de levenslange gevangenisstraf van verzoeker niet in strijd is met artikel 3 EVRM. Wat betreft de klachten over de detentieomstandigheden, verklaart het Hof de klacht over de onmenselijke behandeling in de gevangenis op Curaçao

niet-ontvankelijk omdat de nationale rechtsmiddelen op dit punt niet zijn uitgeput. De klachten over de detentieomstandigheden in de gevangenis op Aruba zijn volgens het Hof onvoldoende onderbouwd. Een enkele verwijzing naar een kritisch rapport van het Committee for the Prevention of Torture volstaat niet. Verzoeker heeft een kort geding aangespannen over het regenwater in de cellen van het KIA, maar heeft niet weersproken dat hijzelf niet geplaatst was in een dergelijke cel. Wat betreft het aanbod van psychiatrische behandeling merkt het Hof op dat hiervan sprake was gedurende verzoekers verblijf in Koraal Specht. Deze behandelingen stopten toen verzoeker werd overgeplaatst naar het KIA, maar dit gebeurde op zijn eigen verzoek. De overige klachten worden door het Hof kennelijk ongegrond verklaard.

B. Beslissingen (*decisions*)[1]

Abdulrahman (66994/12, 5 februari 2013)
Verzoeker, van Iraakse nationaliteit, arriveerde in 2003 in Nederland en heeft toen een asielaanvraag ingediend, welke in 2007 definitief is afgewezen. Ook twee latere aanvragen werden afgewezen. Ondertussen had verzoeker kinderen gekregen met een Nederlandse vrouw als gevolg waarvan hij nieuwe aanvragen voor een verblijfsvergunning indiende in het kader van het recht op gezinsleven. Ook deze aanvragen zijn in 2012 definitief afgewezen. Ondanks dat tegen de laatste afwijzing nog hoger beroep openstaat, wendt verzoeker zich tot het Hof waar hij stelt dat de onthouding van een verblijfsvergunning strijdig is met zijn recht op gezinsleven op grond van artikel 8 EVRM (recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven).

Het Hof merkt op dat een geldige klacht binnen zes maanden na het onherroepelijk worden van de laatste beslissing dient te worden ingediend. Deze termijn kan worden gestuit door het Hof een kennisgeving van indiening van een klacht te doen toekomen, waarna de verzoeker een termijn heeft van acht weken om alsnog een volledige klacht in te dienen die voldoet aan alle eisen. Deze kennisgeving heeft plaatsgevonden op 5 oktober 2012, waardoor de termijn voor indiening van een klacht is verlengd

[1] Uit het veel omvangrijkere aantal beslissingen tot niet-ontvankelijkheid en schrapping van de rol in zaken tegen Nederland betreft het hier uitsluitend beslissingen die de Regering bekend zijn. Daarvan weer wordt hier een select aantal besproken.

tot 13 december 2012. Hoewel het verzoekschrift gedateerd is op 13 december, is de brief door de post afgestempeld op 14 december. Hiermee is de termijn overschreden: het Hof verklaart het verzoek niet-ontvankelijk.

Ngendakumana (16380/11, 5 februari 2013)
Verzoeker, van Burundese nationaliteit, heeft in 2007 voor de derde maal een asielaanvraag ingediend in Nederland. Vanwege afwezigheid van nieuwe omstandigheden is de aanvraag afgewezen. De rechtbank en de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State hebben het beroep van verzoeker afgewezen. Hierop dient verzoeker een klacht in bij het Hof op grond dat hij een reëel risico loopt op behandeling in strijd met artikel 3 EVRM (verbod van foltering) bij terugkeer in Burundi.

Het Hof merkt op dat een geldige klacht binnen zes maanden na het onherroepelijk worden van de laatste beslissing dient te worden ingediend. Hieraan is niet voldaan. Eerst is een klacht ingediend binnen de tijdslimiet van zes maanden maar zonder de vereiste handtekening van verzoeker of zijn gemachtigde; vervolgens is een nieuwe klacht inclusief handtekening ingediend, doch pas nadat de termijn van zes maanden was verlopen. Het Hof verklaart het verzoek niet-ontvankelijk.

Stichting Ostade Blade (8406/06, 5 februari 2013)
Verzoekers, de uitgever van tijdschrift “Ravage”, Stichting Ostade Blade (‘Stichting’) en een redacteur, publiceerden in 1996 een persbericht met de aankondiging dat de volgende dag een brief van het “Earth Liberation Front” zou worden gepubliceerd waarin deze de verantwoordelijkheid opeist voor een kort daarvoor gepleegde bomaanslag. Hierop is door de politie onder leiding van een Rechter-Commissaris een huiszoeking verricht in het pand van de Stichting om de brief te achterhalen. Voorafgaand aan de huiszoeking is de redacteur op de hoogte gebracht van het doel van de huiszoeking, waarop deze verklaarde dat noch de betreffende brief, noch de abonnee-databank in het pand aanwezig was. Besloten is om de huiszoeking door te laten gaan. Bij de huiszoeking heeft de politie met goedkeuring van de redacteur computers en andere materialen in beslag genomen voor nader onderzoek. Toen de politie met de inbeslaggenomen goederen het pand wilde verlaten, bleek de deur te zijn afgesloten. De politie zag zich genoodzaakt de deur open te trappen. Buiten stonden medestanders van verzoekers, die het oneens waren met de huiszoeking, te wachten en zij trachtten de inbeslaggenomen goederen van de politie af te nemen.

Uiteindelijk heeft de politie de goederen meegenomen, onderzocht, en enige dagen later weer teruggebracht. Op bevel van de rechter-commissaris zijn de gemaakte kopieën van inbeslaggenomen documenten en bestanden toen vernietigd. Achteraf is gebleken dat de gezochte brief door verzoekers was vernietigd, maar dat de abonnee-databank aanwezig was op de computersystemen van verzoekers. Verzoekers hebben over de huiszoeking een klacht ingediend bij de rechtbank, waarin zij een schadevergoeding eisten voor materiële en immateriële schade geleden als gevolg van een inbreuk op hun vrijheid van meningsuiting, recht op privacy en het gelijkheidsbeginsel. De rechtbank wees de eisen af omdat de huiszoeking was gerechtvaardigd in het openbaar belang, namelijk het achterhalen van de plegers van de bomaanslag. Verzoekers gingen hiertegen in beroep en baseerden hun eisen nu op artikelen 10 (vrijheid van meningsuiting) en 8 (recht op privacy) EVRM. Het gerechtshof oordeelde dat verzoekers niet hadden bewezen dat de huiszoeking niet voldeed aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit. Bovendien had de redacteur niet kunnen bewijzen dat hij schade had geleden. Daarom verwierp het gerechtshof het beroep. In cassatie oordeelde de Hoge Raad dat het gerechtshof de bewijslast omtrent de subsidiariteit van de huiszoeking onterecht bij verzoekers had gelegd en verwees de zaak door naar een ander gerechtshof. Dit hof oordeelde dat de huiszoeking conform de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit was voor zover deze gericht was op het onderzoek naar de plegers van de bomaanslag, maar vond dat de huiszoeking mede plaats had gevonden om een verband tussen de daders en verzoekers te onderzoeken. Dit was niet gespecificeerd in de gronden voor de huiszoeking. Daarom oordeelde het hof dat de huiszoeking in strijd was met de artikelen 10 en 8 EVRM. Het oordeel dat de redacteur niet was geslaagd te bewijzen dat hij schade had geleden hield echter stand. Verzoekers dienen een klacht in bij het Hof, waarin zij een verklaring eisen dat de huiszoeking in strijd was met hun recht informatie te ontvangen en te verspreiden conform artikel 10 EVRM en dat het niet toekennen van een schadevergoeding door de nationale rechters in strijd was met verzoekers' recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel (artikel 13 EVRM).

Met betrekking tot de redacteur wijst het Hof de klachten af omdat niet bewezen is dat hij enige schade heeft geleden. Met betrekking tot de Stichting oordeelt het Hof dat het op grond van het dossier niet in staat is uitspraak te doen over de toewijsbaarheid de eisen. Het Hof schorst het

onderzoek van de verzoekschriften van de Stichting; het verzoekschrift van de redacteur is afgewezen.

D.B. (53764/07, 5 maart 2013)
Verzoeker is in 2003 door het Gerechtshof Arnhem in hoger beroep veroordeeld tot 8 jaar gevangenisstraf voor meerdere gevallen van verkrachting en diefstal voorafgegaan door en/of vergezeld van geweld. Daarnaast is verzoeker veroordeeld tot TBS met dwangverpleging. Op 19 juli 2004 is verzoeker op de hoogte gebracht dat hij op grond van de zogenoemde "Fokkensregeling" in aanmerking zou komen voor vervroegde toegang tot TBS per 8 augustus 2005. Wegens gebrek aan capaciteit is deze termijn viermaal verlengd, de laatste keer tot 30 januari 2007. Hiertegen heeft verzoeker beroep aangetekend bij de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming ('RSJ'). Hierna is de termijn nog tweemaal verlengd; verzoeker heeft de RSJ verzocht deze verlengingen in zijn aanvankelijke beroep te behandelen. De RSJ oordeelde de herhaaldelijke verlengingen geoorloofd met het oog op capaciteitsgebrek, en merkte op dat aangezien het beroep niet was gericht tegen de latere verlengingen, die verlengingen niet behandeld hoefden te worden in het beroep. Indien verzoeker geen TBS was opgelegd, dan zou hij voor vervroegde vrijlating in aanmerking zijn gekomen na twee derde van zijn staf te hebben uitgezeten (op 17 mei 2008). Omdat hij pas op 9 februari 2009 toegang heeft gekregen tot TBS, heeft verzoeker tot die tijd gedetineerd gezeten. De termijn tussen de initiële datum van vervroegde vrijlating en de toegang tot TBS mag niet langer zijn dan vier maanden (Hoge Raad, 21 december 2007, LJN: BB5074, C06/194HR). Daarom is de Staat na afloop van die eerste vier maanden met verzoeker een schadevergoeding overeengekomen voor het wachten (de 'passantentermijn'). Verzoeker klaagt bij het Hof over onwettelijke belemmering van zijn recht op vrijheid (artikel 5 EVRM) en een te zware bestraffing (artikel 7 EVRM) vanwege de meerdere verlengingen van de wachttijd. Ook klaagt verzoeker dat zijn recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel (artikel 13 EVRM) is geschonden, omdat de RSJ de klachten tegen de verlengingen na indiening van zijn eerste beroep weigerde te behandelen.

Het Hof oordeelt allereerst dat de belemmering van het recht op vrijheid dient te worden getoetst aan nationaal recht. De Penitentiaire Beginselenwet bepaalt dat gedetineerden na een derde van hun straf uitgezeten te hebben *in principe* vervroegd toegang tot TBS kunnen krijgen;

een vertraagde toegang is daarom onder omstandigheden, zoals bij gebrek aan capaciteit, niet in strijd met het (nationale) recht. Voorts oordeelt het Hof dat de herhaaldelijke uitstelling van de vervroegde toegang tot TBS geen onwettelijke bestraffing opleverde, en toetsing door de RSJ geen strijd oplevert met het EVRM. Het Hof verklaart het verzoek niet-ontvankelijk.

S.H. (47607/07, 5 maart 2013)
Verzoekster, van Iraanse nationaliteit, is in 2006 op basis van een kortdurend visum voor familiebezoek naar Nederland gekomen. Hoewel zij in Iran was getrouwd, verklaarde zij in Nederland een geliefde te hebben met wie zij eerder Iran overspel pleegde. Haar eerste asielaanvraag werd afgewezen wegens onvoldoende geloofwaardigheid. Een tweede asielaanvraag werd eveneens afgewezen in 2009 omdat zij, ondanks dat zij nu een kind had gekregen met haar Nederlandse geliefde, niet in staat was geweest aan te tonen dat er nieuwe feiten waren opgetreden die leidden tot een heroverweging van de eerste aanvraag. In 2008 vroeg verzoeker een tijdelijke verblijfsvergunning bij haar kind aan, maar deze aanvraag werd definitief afgewezen in 2010 omdat zij niet eerst de vereiste machtiging tot voorlopig verblijf had aangevraagd in Iran. In 2012 legde de President van het Hof een voorlopige maatregel op aan de Staat strekkende dat uitzetting van verzoeker naar Iran in het belang van beide partijen ongewenst was. De regering deelde in datzelfde jaar aan het Hof mee dat verzoekster een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd heeft gekregen en verzocht het Hof de zaak van de rol te schrappen. Verzoekster was het hiermee oneens en wenste een vergoeding wegens loonderving en immateriële schade voor de termijn dat haar onterecht geen verblijfsvergunning was verleend, en vergoeding van de kosten van de procedure.

Het Hof oordeelt dat schadevergoeding alleen toegewezen kan worden als het EVRM of één van de protocollen zijn geschonden. Omdat hiervan geen sprake is en de verlening van de verblijfsvergunning voldoende compensatie vormt, wordt geen schadevergoeding toegekend. Voor wat betreft de kosten merkt het Hof op dat een deel van de procedurele kosten zijn gedragen door de Staat; verzoeker komt niet voor vergoeding hiervan in aanmerking omdat zij geen kosten heeft gemaakt. Het andere deel van haar kosten betreft een 'expert opinion', welke op grond van de asielaanvraagprocedure niet verplicht was. Omdat het hier geen noodzakelijke kosten betreft, komt verzoeker niet voor vergoeding daarvan in aanmerking. Het Hof schrapt de zaak van de rol.

D.T. (25307/10, 2 april 2013)
Verzoeker is veroordeeld voor seksueel misbruik van zijn destijds vijfjarige dochter R. De veroordeling was voornamelijk gebaseerd op de uitkomsten van een (kindvriendelijke) politieondervraging van R. Verzoeker ging in hoger beroep tegen de uitspraak en wenste R. te horen als getuige. Op grond van meerdere deskundigenrapporten besloot het gerechtshof dit verzoek niet in te willigen. Het overwoog hiertoe dat het belang van R. om de traumatiserende ervaring niet te hoeven herbeleven het belang van de verdediging van verzoeker oversteeg. Deze beslissing werd door de Hoge Raad bevestigd, alhoewel verzoekers gevangenisstraf werd verlaagd van 24 naar 18 maanden omdat de gehele procedure onredelijk lang had geduurd. Hierop dient verzoeker een klacht in bij het Hof waarin hij stelt dat het gegeven dat hij niet de mogelijkheid heeft gehad R. als getuige te horen (terwijl haar getuigenis de basis vormt van zijn veroordeling) een schending oplevert van artikel 6 EVRM (recht op een eerlijk proces).

Het Hof merkt op dat de toelaatbaarheid van bewijs en de beslissing tot horen van een getuige primair door nationaal recht wordt geregeld, en dat de taak van het Hof zich beperkt tot de vraag of het gehele gerechtelijke proces eerlijk is verlopen. Concreet betekent dit dat een verdachte in beginsel de mogelijkheid moet hebben om getuigen te horen. Deze regel is niet absoluut; onder bepaalde omstandigheden leidt de onmogelijkheid voor een verdachte om getuigen te horen niet tot schending van artikel 6 EVRM. Allereerst kijkt het Hof of er een goede reden was om het verzoek om R. te horen af te wijzen. Daarbij merkt het Hof op dat verzoekers recht op een eerlijk proces moet worden afgewogen tegen R.'s recht op bescherming van haar privéleven. Het Hof oordeelt dat de uitgebreide deskundigenrapporten - die aangeven dat het horen van R. voor haar schadelijke gevolgen zal hebben - het oordeel van de nationale rechters om R. niet te horen als getuige rechtvaardigen. Het Hof constateert dat de veroordeling van verzoeker inderdaad geheel of grotendeels is gebaseerd op R.'s verklaringen. Het Hof onderzoekt vervolgens of tijdens de procedure voldoende maatregelen zijn genomen om verzoekers recht op verdediging te waarborgen. Hierbij neemt het in aanmerking dat de politieondervragingen van R. op video zijn vastgelegd en dat deze video ter terechtzitting is vertoond, waardoor verzoeker de kans heeft gehad onregelmatigheden aan het licht te brengen. Ook heeft verzoeker genoeg mogelijkheden gehad om de

verschillende deskundigen alsook de moeder en grootmoeder van R. (die beiden belastende verklaringen hebben afgelegd) te ondervragen. Bovendien heeft het gerechtshof een ontwikkelingspsychologisch onderzoek van R. toegestaan om haar geloofwaardigheid te onderzoeken. Tevens heeft verzoeker niet eerder dan in het hoger beroep om andere compenserende maatregelen gevraagd. Het Hof oordeelt dat het verzoek om R. te horen op goede gronden is afgewezen en dat er tevens voldoende compenserende maatregelen zijn genomen. Het Hof verklaart het verzoek niet-ontvankelijk.

Mohammed Hussein (27725/10, 2 april 2013)
Verzoekster, van Somalische nationaliteit, is uit Somalië gevlucht en arriveerde in 2008 in Italië. Hier ontving zij in januari 2009 een verblijfsvergunning en reisdocumenten die geldig waren voor een periode van drie jaar. In mei 2009 vroeg zij asiel aan in Nederland, waarbij ze verklaarde dat ze in Italië geen asiel had aangevraagd. Ook verklaarde ze dat ze als gevolg van een verkrachting zwanger was geworden. In augustus 2009 beviel verzoekster van een zoon. Verzoeksters asielaanvraag werd door Nederland afgewezen omdat Italië op grond van de Dublinverordening de verantwoordelijkheid droeg voor de behandeling van de zaak. Een overdracht naar Italië werd gepland voor juni 2010. Hierop dient verzoekster een klacht in bij het Hof tegen zowel Nederland als Italië op grond van artikel 3 EVRM (verbod van foltering). Haar klacht houdt in dat zij geen enkele steun heeft ontvangen in Italië en daardoor op straat moest leven. Bij uitzetting naar Italië zullen zij en haar kinderen lijden onder hetzelfde gebrek aan steun; ook zullen zij het risico lopen op uitzetting naar Somalië, waar verzoekster slachtoffer zal worden van eerwraak. Verder stelt verzoekster geen effectief rechtsmiddel tot haar beschikking te hebben gehad (artikel 13 EVRM) en dat – indien ze wordt uitgezet naar Italië - haar recht op familieleven (artikel 8 EVRM) wordt geschonden doordat zij haar kinderen niet onder geschikte omstandigheden kan opvoeden. In februari 2011 beviel verzoekster van een dochter.

Voor wat betreft de klacht tegen Italië stelt het Hof voorop dat verzoeksters verklaring dat zij in Italië aan haar lot was overgelaten niet overeenkomt met haar reactie op de stelling van Italië dat zij wel degelijk was voorzien van ontvangstfaciliteiten voor asielzoekers. Artikel 3 EVRM verplicht de verdragsluitende partijen niet om een ieder binnen hun rechtsmacht een

woning ter beschikking te stellen, en de bepaling impliceert evenmin een algemene verplichting om vluchtelingen financiële bijstand te verlenen zodat zij een bepaalde levensstandaard kunnen onderhouden. Vreemdelingen kunnen in beginsel geen verblijfsrecht claimen teneinde te blijven genieten van medische, sociale of andersoortige vormen van bijstand of diensten in de uitzettende Staat. Het feit dat de materiële en sociale leefomstandigheden van een verzoeker significant verslechteren bij uitzetting is als zodanig niet voldoende om strijd met artikel 3 EVRM aan te. Verzoekster had in Italië een verblijfsvergunning gekregen met toegang tot zorg, onderdak en onderwijs op een niveau gelijk aan dat van de Italiaanse bevolking. Daarnaast had verzoekster in het ontvangstcentrum geen hulp gezocht om werk of alternatieve woonruimte te zoeken om te voorkomen dat zij dakloos zou raken. Het Hof oordeelt dat de behandeling van verzoekster door Italië geen schending van artikel 3 EVRM oplevert. Voor wat betreft de klacht tegen Nederland merkt het Hof op dat de Nederlandse autoriteiten Italië vooraf op de hoogte hadden gesteld van het voornemen tot uitzetting, waardoor Italië zich had kunnen voorbereiden op verzoeksters aankomst. Ook stelt het Hof vast dat de situatie van asielzoekers in Italië over het algemeen beschouwd geen systematische tekortkomingen toont. Het Hof heeft kennis genomen van alle gouvernementele en non-gouvernementele rapporten over de opvangfaciliteiten van asielzoekers in Italië. Daaruit blijkt dat er sommige tekortkomingen bestaan. Naar het oordeel van het Hof kan echter niet worden gesproken van een 'systemic failure to provide support or facilities'. Bovendien hebben zowel UNHCR als de Mensenrechtencommissaris van de Raad van Europa verbeteringen geconstateerd in Italië. Vanwege de snelheid waarmee verzoeksters asielaanvraag in Italië is afgehandeld, de hulp die zij daar heeft ontvangen, en het feit dat zij niet heeft kunnen aantonen dat zij en haar kinderen niet op dezelfde behandeling zouden kunnen rekenen bij uitzetting naar Italië, oordeelt het Hof dat artikel 3 EVRM niet is geschonden. Verzoekster heeft de beslissingen genomen door Italië niet aangevochten. De beslissingen genomen door Nederland heeft zij wel in rechte aangevochten, maar zonder succes. Er is niet gebleken dat zij geen effectieve rechtsmiddelen tot haar beschikking zou hebben bij een nieuw beschermingsverzoek in Italië. Ook heeft verzoekster haar beweringen over de behandeling van haar kinderen niet nader toegelicht. Het Hof oordeelt dat ook de artikelen 13 en 8 EVRM niet zijn geschonden en verklaart het verzoek niet-ontvankelijk.

Lohuis e.a. (37265/10, 30 april 2013)
Verzoekers, van Nederlandse nationaliteit, zijn exploitanten van varkenshouderijen. Sinds de jaren '80 van de vorige eeuw werden in Nederland (evenals in andere delen van de EU) maatregelen genomen ter beperking van de milieu- en watervervuiling door (nitraatrijke) varkensontlasting. Ter implementatie van Europese Richtlijn 91/676/EEG werd in Nederland per 1 september 1998 de Wet herstructurering varkenshouderij van kracht. Deze wet introduceerde zogenoemde 'varkensrechten' (quota op de productie van varkensontlasting). Dit kwam erop neer dat het aantal aanwezige varkens per varkenshouderij in 1996 met 10 procent, en in 2000 met nog eens 15 procent diende te worden verminderd. Dit ongeacht de eigenlijke capaciteit van de veehouderij: de verschillen tussen maximale capaciteit en werkelijke veestapel ('latente ruimte') deden er niet meer toe. Omdat deze regeling ertoe kon leiden dat een boer die in 1996-2000 een veestapel had hard geraakt zou kunnen worden, werd het Besluit Hardheidsgevallen herstructurering varkenshouderij ingevoerd om in bijzondere gevallen te kunnen compenseren. Verzoekers klaagden dat de regelingen zorgden voor een significante afname in hun varkensrechten en latente ruimte, wat resulteerde in een ontneming van eigendom strijdig met artikel 1 van het Eerste Protocol bij het EVRM (bescherming van eigendom). De rechtbank was het hiermee eens: de varkensrechten zijn eigendom, en ontneming daarvan zonder compensatie mag niet. Het gerechtshof was het hiermee oneens: de regelingen vormen geen ontneming van eigendom maar een regulering van het gebruik ervan. Verder erkende het gerechtshof het openbaar belang van de regelingen, maar oordeelde dat een deel buitenproportioneel was. De Hoge Raad bevestigde de vinding dat de zaak een regulering van gebruik betrof, maar verwierp de rest van de redenering van het gerechtshof. Het oordeelde dat een balans moest worden gevonden tussen de vorm van regulering en het doel dat daarmee werd nagestreefd, waarbij de Staat een uitgebreide discretionaire bevoegdheid toekomt. Wel dienden de belangen van verzoekers hierbij in ogenschouw genomen te worden. De Hoge Raad verwees de zaak terug naar het gerechtshof. Ondertussen dienden verzoekers een klacht in bij het Hof, maar dit oordeelde in 2004 dat het verzoek niet-ontvankelijk was omdat de lokale rechtsmiddelen nog niet waren uitgeput. Uiteindelijk oordeelde het gerechtshof in 2009 dat een deel van de verzoekers (waaronder Lohuis) buitenproportioneel was geraakt door de regelingen; de overige verzoekers waren niet anders geraakt dan alle andere boeren en daarom, zo oordeelde

het gerechtshof, werden zij niet individueel excessief belast. Hierop gingen zowel de Staat als Lohuis in cassatie. In 2011 verwierp de Hoge Raad de grieven onder verwijzing naar zijn uitspraak tien jaar eerder. Hierop dient Lohuis opnieuw een klacht in bij het Hof waarin hij stelt dat de Staat zijn eigendomsrecht in de zin van artikel 1 Eerste Protocol EVRM heeft geschonden door zijn eigendom te ontnemen zonder compensatie.

Het Hof bevestigt allereerst de beoordeling van de Nederlandse rechters dat de regelingen een regulering van gebruik van eigendom vormen en geen ontneming ervan. Het oordeelt verder dat zulke regulering zowel wettelijk als in het algemeen belang is: het is een implementatie van Europese (milieu)wetgeving en door de Europese lichamen als legitiem bestempeld. Het Hof oordeelt dat in deze zaak de Staat binnen zijn beoordelingsvrijheid is gebleven in het zoeken naar een 'fair balance': de wetgeving raakt de gehele sector en niet in het bijzonder verzoeker; daarnaast is voldoende rekening gehouden met de belangen van verzoeker. Het Besluit Hardheidsgevallen vormde een goede maatregel ter compensatie; bovendien oordeelt het Hof dat de uitspraken van de nationale rechters niet onredelijk of arbitrair waren. In dit licht hebben verzoekers voldoende mogelijkheden voor compensatie gekregen; het Hof wijst het verzoek af wegens niet-ontvankelijkheid.

Naibzay (68564/12, 4 juni 2013)
Verzoeker is een voormalig Afghaanse inlichtingenofficier die in 1998 een verzoek om asiel in Nederland heeft ingediend, wat werd afgewezen. In 2009 heeft de Minister van Justitie een nieuw asielverzoek afgewezen op grond van artikel 1 (F) van het Vluchtelingenverdrag. Op basis van deze bepaling kan de bescherming van het Vluchtelingenverdrag worden ontzegd aan personen indien er 'ernstige redenen' zijn om te veronderstellen dat zij zich schuldig hebben gemaakt aan misdrijven als beschreven in dat artikel. De Minister baseerde zich op het thematisch ambtsbericht 'Veiligheidsdiensten in communistisch Afghanistan' van 2000, waarin is vermeld dat bij Afghaanse vreemdelingen die de rang van onderofficier of hoger hadden in de KhAD/WAD (staatsinlichtingendienst) het vermoeden bestaat dat zij misdrijven als bedoeld in artikel 1 (F) hebben begaan. De Nederlandse rechters hebben tot nu toe geen aanleiding gezien om dit ambtsbericht in twijfel te trekken. Verzoeker stelt bij het Hof dat, indien hij wordt uitgezet naar Afghanistan, een reëel risico bestaat dat hij wordt

blootgesteld aan een behandeling in strijd met de artikelen 2 (recht op leven) en 3 (verbod van foltering) EVRM. Hij stelt verder dat de afwijzing van zijn verzoek om een verblijfsvergunning op basis van artikel 1 (F) Vluchtelingenverdrag hem onderwerpt aan een vernederende behandeling, in strijd met artikel 3 EVRM, en daarnaast strijdig is met de onschuldpresumptie zoals vastgelegd in artikel 6 (2) EVRM. Ook betoogt verzoeker dat de afwijzing een schending oplevert van zijn recht op respect voor privé- en familieleven onder artikel 8 EVRM en, tot slot, dat met betrekking tot zijn klachten onder de artikelen 3 en 8 EVRM geen effectieve rechtsgang als bedoeld in artikel 13 EVRM voor hem openstond.

Het Hof oordeelt dat, nu verzoeker ondertussen een Belgische verblijfsvergunning heeft, zijn klachten onder de artikelen 2 en 3 met betrekking tot uitzetting kennelijk ongegrond zijn. Het Hof overweegt voorts dat het tegenwerpen van artikel 1 (F) Vluchtelingenverdrag geen vernederende behandeling oplevert voor verzoeker onder artikel 3 EVRM, en dat artikel 6 (2) EVRM niet op vreemdelingenzaken van toepassing is. Wat betreft het verzoekschrift op grond van artikel 8 EVRM benadrukt het Hof dat dit artikel geen algemene verplichting inhoudt voor Staten om gezinshereniging toe te staan, en dat lidstaten een zekere beoordelingsvrijheid hebben in de afweging van de specifieke belangen van het individu en die van de gemeenschap. In deze zaak hoeft die afweging echter niet te worden getoetst, nu verzoeker een Belgische verblijfsvergunning heeft en gezinshereniging mogelijk is. Gelet op het voorgaande, acht het Hof ook het verzoekschrift onder artikel 13 EVRM kennelijk ongegrond.

Stichting Mothers of Srebrenica (65542/12, 11 juni 2013)

Verzoekers zijn een Nederlandse stichting die de nabestaanden van slachtoffers van de massamoorden in Srebrenica in 1995 vertegenwoordigt, en tien individuele nabestaanden van slachtoffers van deze massamoorden. In 2007 zijn verzoekers een civiele procedure tegen Nederland en de Verenigde Naties (VN) begonnen, waarbij zij stelden dat Nederland en de VN niet hun verplichting zijn nagekomen om de val van de enclave Srebrenica te voorkomen, als gevolg waarvan meer dan zevenduizend mensen zijn omgekomen. De rechtbank heeft het beroep van de VN op immuniteit aanvaard en verklaarde zich onbevoegd voor wat betreft de zaak tegen de VN. Het gerechtshof bevestigde de uitspraak van de rechtbank. Ook de Hoge Raad bevestigde de uitspraken van de rechtbank en het hof, waarbij hij

benadrukte dat de absolute immuniteit van de VN een vereiste is voor het functioneren van deze organisatie. De procedure tegen Nederland loopt nog. Verzoekers stellen bij het Hof dat het oordeel van de Nederlandse rechter - dat de immuniteit van de VN aanvaardt, en zich daarom onbevoegd verklaart - een schending is van hun recht op toegang tot de rechter als vastgelegd in artikel 6 EVRM. Verzoekers stellen verder, zich beroepend op artikel 13 EVRM (recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel), dat Nederland op deze manier zijn aansprakelijkheid ontwijkt.

Het Hof stelt allereerst vast dat de Stichting Mothers of Srebrenica niet zelf slachtoffer is van de klachten onder de artikelen 6 en 13 EVRM en bepaalt dat het verzoek, voor zover het is ingediend door de Stichting, niet-ontvankelijk is. Het Hof beperkt de reikwijdte van de zaak tot de vraag of de beslissingen van de Nederlandse rechters strijdig zijn met artikel 6 EVRM. Volgens het Hof zijn vredesoperaties ingesteld door de VN Veiligheidsraad onder Hoofdstuk VII van het VN Handvest fundamenteel voor de missie van de VN om te zorgen voor internationale vrede en veiligheid. Om die reden kan het EVRM niet zo worden geïnterpreteerd dat het handelen en nalaten van de Veiligheidsraad zonder meer onder de rechtsmacht van nationale rechtbanken valt. Als dergelijke operaties wel binnen de rechtsmacht van nationale rechtbanken vielen, zou dat betekenen dat Staten de uitvoering van de missie van de VN kunnen hinderen. Ook bepaalt het Hof dat een civiele vordering niet leidt tot opheffing van immuniteit om de enkele reden dat die vordering is gebaseerd op een bewering dat grove schendingen van internationaal recht zijn gepleegd, zoals bijvoorbeeld genocide. Het Hof oordeelt dat het aanvaarden van immuniteit van de VN een legitiem doel dient en dat daarom ook de klacht betreffende de schending van artikel 6 EVRM ongegrond is. Hoewel het Hof onderschrijft dat vanwege de immuniteit van de VN er geen alternatieve rechtsgang openstaat, overweegt het dat dit niet toerekenbaar is aan Nederland. Verder benadrukt het Hof dat niet vaststaat dat de lopende zaak tegen Nederland bij voorbaat kansloos is. Ook de klacht onder artikel 13 EVRM is hiermee ongegrond. Het verzoekschrift wordt door het Hof niet-ontvankelijk verklaard.

Nobel e.a. (27126/11, 2 juli 2013)

Verzoekers bezitten alle drie één of meerdere huizen in Amsterdam die zij commercieel verhuren. Bij de eerste twee verzoekers zijn door de Huurcommissie beperkingen gesteld aan de door verzoekers ingestelde

verhoging van de huur. Ten aanzien van de derde verzoeker heeft de Huurcommissie, op verzoek van twee aparte huurders van deze verzoeker, de maximaal toegestane huur lager vastgesteld. De rechtbank heeft in beroep de besluiten van de Huurcommissie bevestigd. Verzoekers stellen bij het Hof dat de Nederlandse wetgeving met betrekking tot huurbescherming een schending oplevert van hun recht onder artikel 1 Protocol 1 EVRM (bescherming van eigendom). Zij menen dat deze wetgeving, opgesteld in de naoorlogse periode van krapte op de huizenmarkt, niet langer een legitiem doel nastreeft. Daarnaast beweren zij dat geen juiste belangenafweging is gemaakt tussen de bescherming van het collectieve belang en hun individuele belangen. Hiertoe betogen zij in de kern van hun eigendomsrecht te worden aangetast, omdat ze niet de mogelijkheid hebben voordeel te behalen uit hun eigendom. Twee van de verzoekers stellen verder dat, door onderscheid te maken tussen bestaande (oude) en nieuwe huurovereenkomsten, hun rechten onder artikel 1 Protocol 12 en artikel 14 EVRM (verboden van discriminatie), gelezen in samenhang met artikel 1 Protocol 1 EVRM, worden geschonden.

Wat betreft de klacht onder artikel 1 Protocol 1 EVRM stelt het Hof vast dat de Nederlandse regels met betrekking tot huurbescherming een belemmering van de rechten onder dit artikel oplevert. Het Hof toetst vervolgens of de Nederlandse overheid een juiste belangenafweging heeft gemaakt. In de gevallen van verzoekers 1 en 3 stelt het Hof vast dat niet is aangetoond dat zij geen redelijk voordeel behalen uit hun huurinkomen, nu de vaste lasten daarmee kunnen worden gedekt, en wijst het Hof het verzoekschrift af als kennelijk ongegrond. Ook in het geval van verzoeker 2 overweegt het Hof dat het oordeel van de rechtbank niet disproportioneel was. Verzoeker kocht immers het gebouw met inbegrip van een reeds bestaande huurovereenkomst en verondersteld mag worden dat hij bekend was met de wettelijke beperkingen hieromtrent. Ten aanzien van de tweede klacht overweegt het Hof dat de verschillende behandeling wordt gerechtvaardigd door de sociale bescherming van huurders en wijst het ook deze klacht af als kennelijk ongegrond.

Akopyan (62865/12), Ali Ahmed e.a. (23696/12), Ayanle Dahir (41993/10), Embaye Habte e.a. (18764/11), Fikre Zekarias (81839/12), M.K. (20355/12), Mebrahtu Ghebretnsae e.a. (11746/13), Mohamed Ahmed (57531/10), Mohammed Hassan (40524/10), S.A. e.a. (7903/13) (27 augustus 2013)

Verzoekers, van verschillende niet-Europese nationaliteiten, verbleven enige tijd in Italië op grond van een toegekende (tijdelijke) verblijfsvergunning, dan wel aanvraag voor internationale bescherming dan wel een toeristenvisum. Zij zijn vervolgens afgereisd naar Nederland waar zij een asielaanvraag hebben ingediend. Verzoekers stellen bij het Hof dat de Nederlandse autoriteiten in strijd handelen met hun rechten onder artikel 3 EVRM (verbod van foltering) indien zij worden overgedragen aan Italië. Verzoekers betogen dat Nederland zich bewust moet zijn van de slechte leefomstandigheden die gelden voor asielzoekers in Italië en dat er een reëel risico is op refoulement nu Nederland geen degelijk onderzoek heeft gedaan naar de mogelijke behandeling die zij in hun thuisland kunnen ontvangen. Daarnaast stelt een aantal verzoekers dat de verwijdering uit Nederland in strijd is met artikel 8 EVRM (recht op eerbiediging van familie- en gezinsleven), omdat zij dan worden gescheiden van hun echtgenoot dan wel kinderen. Als laatste wordt door een aantal verzoekers een beroep gedaan op artikel 13 EVRM omdat er naar hun mening geen effectief rechtsmiddel openstond.

Het Hof constateert allereerst dat er geen systematische tekortkomingen zijn in het Italiaanse systeem wat betreft het verstrekken van ondersteuning en faciliteiten aan asielzoekers. Bovendien, gelet op de eerdere behandeling van de asielaanvraag van verzoekers direct na eerste aankomst in Italië, bestaat er geen reden aan te nemen dat verzoekers een reëel risico lopen te worden onderworpen aan een behandeling in strijd met artikel 3 EVRM. Daarnaast overweegt het Hof dat artikel 3 EVRM geen algemene verplichting oplegt aan lidstaten om aan iedereen in het desbetreffende land financiële bijstand te verstrekken om in een bepaalde levensstandaard te voorzien. Alles overwegende acht het Hof daarom de klachten kennelijk ongegrond en verklaart deze niet-ontvankelijk op grond van artikel 35 lid 3(a) en lid 4 EVRM. Met betrekking tot de klacht op grond van artikel 8 EVRM overweegt het Hof allereerst dat de nationale rechtsmiddelen moeten zijn uitgeput voordat een beroep kan worden gedaan op dit artikel en dat de klacht voldoende onderbouwd moet zijn. Een aantal klachten over dit artikel wordt niet-ontvankelijk verklaard omdat er niet aan deze eisen is voldaan.

Een andere wordt kennelijk ongegrond verklaard op grond van artikel 35 lid 3(a) en lid 4 EVRM, aangezien het niet vastgesteld is dat Nederland zou trachten verzoeker en haar partner afzonderlijk terug naar Italië te sturen. Wat betreft het beroep van verzoekers op grond van artikel 13 EVRM, overweegt het Hof dat een effectief rechtsmiddel niet vereist dat het slaagt. Voldoende is dat het rechtsmiddel voldoende toegankelijk is. Vanwege het feit dat verzoekers niet getracht hebben de beslissingen van de Italiaanse autoriteiten aan te vechten, zijn ook deze klachten door het Hof kennelijk ongegrond verklaard en afgewezen op grond van artikel 35 lid 3(a) en 4 EVRM.

Çelik (12810/13) en Van der Putten (15909/13) (27 augustus 2013)
Verzoekers, van Nederlandse nationaliteit, zijn in 2008 veroordeeld tot respectievelijk een gevangenisstraf van 100 dagen wegens diefstal en vernieling van eigendom (Çelik) en tot betaling van een geldbedrag in het kader van ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel (Van der Putten). Nadat de onderscheiden veroordelingen in hoger beroep waren bevestigd, hebben verzoekers cassatie ingesteld bij de Hoge Raad op de grond dat het gerechtshof heeft nagelaten het dossier binnen redelijke termijn door te zenden. Het cassatieberoep werd in beide gevallen niet-ontvankelijk verklaard. Verzoekers betogen voor het Hof dat er sprake is van een gebrek aan een effectief rechtsmiddel onder artikel 13 EVRM. Tevens klagen zij onder artikel 6 EVRM (recht op een eerlijk proces) over de lengte van de procedure.

Het Hof constateert dat verzoekers in cassatie zijn gegaan zonder daarbij de gronden van cassatie te noemen. Pas nadat de relevante stukken waren ingediend door het gerechtshof, hebben verzoekers daadwerkelijk een grond ingediend. Deze grond had uitsluitend betrekking op deze late indiening van stukken door het gerechtshof, oftewel de lengte van de procedure in cassatie, en niet op de uitspraak van het gerechtshof of een ander aspect van de strafrechtelijke procedure waarvan al sprake was op het moment dat verzoekers in cassatie gingen. Het Hof oordeelt dan ook dat verzoekers geen wezenlijk nadeel hebben geleden en dat de klacht niet-ontvankelijk is gelet op de aard van het beweerdelijk geschonden recht, de ernst van de mogelijke gevolgen en het mogelijke effect op de persoonlijke situatie van verzoekers. Als verzoekers geen wezenlijk nadeel hebben geleden kan een klacht normaal gesproken toch ontvankelijk zijn, onder

meer indien blijkt dat de zaak onvoldoende is beoordeeld door een nationale rechter. Uit deze zaak blijkt echter dat deze uitzondering niet hoeft te worden toegepast als de beweerde schending is veroorzaakt door de laatste van alle beschikbare nationale rechterlijke instanties. Daarnaast oordeelt het Hof dat de Hoge Raad de zaak de benodigde aandacht heeft gegeven aangezien verzoekers de mogelijkheid is geboden een reactie te geven op het advies van de Procureur-Generaal. Alles overwegende verklaart het Hof het verzoek niet-ontvankelijk op grond van artikel 35 lid 3(b) en lid 4 EVRM.

Miruts Hagos (9053/10, 27 augustus 2013)
Verzoeker, afkomstig uit Eritrea, heeft na aankomst in Italië een verblijfsvergunning gekregen op basis van humanitaire gronden. Vervolgens heeft verzoeker ook in Nederland asiel aangevraagd. Nadat de staatssecretaris van Justitie de aanvraag had afgewezen, is verzoeker tevergeefs tot in hoger beroep hiertegen opgekomen. Aangezien de Italiaanse autoriteiten verantwoordelijk zijn voor de verdere asielprocedure, is verzoeker overgedragen aan Italië. Vervolgens is verzoeker wederom naar Nederland afgereisd waar hij opnieuw een asielaanvraag heeft ingediend. Verzoeker klaagt bij het Hof dat de Nederlandse autoriteiten in strijd handelen met zijn rechten onder artikel 3 EVRM (verbod van foltering) door hem over te dragen aan Italië, terwijl Nederland op de hoogte zou moeten zijn van de slechte leefomstandigheden die gelden voor asielzoekers in Italië. Bovendien zou zijn asielaanvraag in Italië niet behoorlijk onderzocht worden, waardoor er een kans op refoulement van Italië naar Eritrea bestaat. Tevens stelt verzoeker dat hem geen effectief rechtsmiddel zoals bedoeld in artikel 13 EVRM ter beschikking stond.

Het Hof constateert dat er geen systematische tekortkomingen zijn in de levensomstandigheden van asielzoekers in Italië en dat er geen reëel risico op ernstige ontberingen is die vallen onder het bereik van artikel 3 EVRM. Bovendien, gelet op de manier waarop de asielaanvraag van verzoeker bij zijn eerste aankomst in Italië is behandeld, is er geen reëel risico op refoulement. Het Hof verklaart deze klacht hierom kennelijk ongegrond en niet-ontvankelijk op grond van artikel 35 lid 3(a) en lid 4 EVRM. Ook de klacht met betrekking tot een schending van artikel 13 EVRM acht het Hof kennelijk ongegrond, aangezien verzoeker gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid om in Nederland tegen de beslissing van de staatssecretaris

van Justitie in beroep te gaan. Bovendien heeft verzoeker nagelaten gebruik te maken van de wel degelijk bestaande mogelijkheden van beroep tegen de besluiten van de Italiaanse autoriteiten. Ook deze klacht wordt daarom niet-ontvankelijk verklaard en afgewezen op grond van artikel 35 lid 3(a) en lid 4 EVRM.

Hussein Diirshi 2314/10, Ali Omar 18324/10, Isse Ali 51377/10 en Madi Sheekh 47851/10 (10 september 2013)
Verzoekers, van Somalische nationaliteit, hebben, nadat aan hen een verblijfsvergunning voor bepaalde tijd was verleend in Italië, asiel aangevraagd in Nederland. Verzoekers stellen bij het Hof dat de Nederlandse autoriteiten in strijd handelen met hun rechten onder artikel 3 EVRM (verbod van foltering) door hen over te dragen aan Italië. Voorts stellen verzoekers dat hun recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel onder artikel 13 EVRM geschonden is. Eén van de verzoekers stelt ook dat zijn rechten onder artikel 5 EVRM (recht op vrijheid en veiligheid) geschonden zijn.

Het Hof overweegt allereerst dat er geen systematische tekortkomingen zijn in de levensomstandigheden van asielzoekers in Italië, hoewel het erkent dat de levensomstandigheden verre van ideaal zijn. Ook gelet op de eerdere behandeling van de asielaanvraag van verzoekers direct na eerste aankomst in Italië, bestaat er geen reden aan te nemen dat verzoekers het risico lopen te worden onderworpen aan een behandeling in strijd met artikel 3 EVRM. Bovendien kunnen verzoekers gebruik maken van de aanwezige middelen in Italië bestemd voor asielzoekers, en bestaat er geen aanleiding aan te nemen dat de Italiaanse autoriteiten niet op een gepaste manier met mogelijke moeilijkheden om zullen gaan. Het Hof acht daarom de klachten kennelijk ongegrond en verklaart deze niet-ontvankelijk op grond van artikel 35 lid 3 en lid 4 EVRM. Met betrekking tot de klachten op grond van artikel 13 EVRM constateert het Hof dat verzoekers geen gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om de beslissingen van de Italiaanse autoriteiten aan te vechten en bestaat er geen reden aan te nemen dat dit toentertijd niet tot de mogelijkheden behoorde. Bovendien hebben verzoekers wel gebruik gemaakt van de mogelijkheden om tegen de beslissingen van de Nederlandse autoriteiten in beroep te gaan. Om deze redenen acht het Hof de klachten kennelijk ongegrond en verklaart deze niet-ontvankelijk op grond van artikel 35 lid 3 en lid 4 EVRM. Als laatste verwerpt het Hof de klacht over een mogelijke schending van artikel 5 EVRM

(recht op persoonlijke vrijheid en veiligheid), omdat verzoeker op geen enkele manier heeft geprobeerd zijn plaatsing in een opvang- en zorgcentrum voor kansarme en minderjarigen vreemdelingen aan te vechten bij de Italiaanse autoriteiten.

Wiredu (47595/08, 10 september 2013)
Verzoeker, van Nederlandse nationaliteit, is veroordeeld in een strafrechtelijke procedure. Hij klaagt bij de Hoge Raad over de lengte van deze procedure en over het uitblijven van een toewijzing van compensatie voor de overschrijding van de redelijke termijn. De Hoge Raad heeft overwogen dat inderdaad sprake is van vertraging in de procedure, aangezien het arrest van het gerechtshof pas vijf jaar later daadwerkelijk aan verzoeker is betekend. Echter, de Hoge Raad zag geen aanleiding consequenties te verbinden aan deze overschrijding. Verzoeker stelt bij het Hof onder verwijzing naar artikel 6 EVRM (recht op een eerlijk proces) dat sprake is van een overschrijding van de redelijke termijn en dat geen effectief rechtsmiddel openstond in de zin van artikel 13 EVRM, aangezien hem geen compensatie voor de overschrijding van de redelijke termijn was toegekend.

Het Hof constateert dat verzoeker bekend was met het feit dat een strafrechtelijke procedure tegen hem gevoerd werd, en dat hij daarom kon verwachten dat een arrest gewezen zou worden. Toch heeft verzoeker nagelaten contact te zoeken met zijn advocaat. Daarnaast bevond verzoeker zich in Italië in detentie ten tijde van de pogingen tot betekening van het vonnis, waardoor het vonnis hem in redelijkheid nooit heeft kunnen bereiken. Gelet op genoemde omstandigheden overweegt het Hof dan ook dat het gedrag van verzoeker niet aan Nederland toegerekend kan worden. Het Hof acht de klachten kennelijk ongegrond en wijst deze af op grond van artikel 35 lid 3 (a) en lid 4 EVRM.

A.S.O. (47600/12, 17 september 2013)
Verzoeker, van Afghaanse nationaliteit, heeft twee keer een asielaanvraag in Nederland ingediend. Verzoeker beweert dat de slechte behandeling door zijn familie als gevolg van zijn bekering tot het christendom de reden is van zijn asielaanvraag. Beide aanvragen zijn echter afgewezen. Ook het beroep en hoger beroep tegen deze afwijzingen zijn ongegrond verklaard. Naar aanleiding van het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie ('HvJ') van 5 september 2012 in zaken nrs. C 71/11 en C-99/11 over de

beoordeling of een vreemdeling bij terugkeer naar zijn land van herkomst vanwege zijn geloofsovertuiging voor vervolging heeft te vrezen, heeft de Nederlandse regering verzoeker de mogelijkheid geboden opnieuw een asielaanvraag in te dienen zodat, indien zijn bekering geloofwaardig wordt bevonden, een beslissing kan worden genomen met inachtneming van het hiervoor genoemde arrest van het HvJ. Van deze mogelijkheid heeft verzoeker echter geen gebruik gemaakt. Wel dient verzoeker een klacht in bij het Hof waarin hij stelt dat er gegronde redenen zijn aan te nemen dat hij zal worden onderworpen aan een behandeling in strijd met artikel 3 EVRM (verbod van foltering) indien hij naar Afghanistan wordt teruggezonden.

Het Hof overweegt dat er geen sprake is van uitputting van de nationale rechtsmiddelen aangezien verzoeker geen gebruik heeft gemaakt van de door de Nederlandse autoriteiten geboden mogelijkheid om een nieuwe asielaanvraag in te dienen. Het Hof is van oordeel dat dit een gerechtvaardigd verzoek is van Nederland gezien de nieuwe relevante jurisprudentie van het HvJ, en verklaart de klacht dan ook niet-ontvankelijk op grond van artikel 35 lid 1 en lid 4 EVRM.

De Bruin (9765/09, 17 september 2013)

Verzoeker, van Nederlandse nationaliteit, exploiteert een coffeeshop waarvoor een gedoogbeschikking was afgegeven. Bij besluit heeft de burgemeester de sluiting van de coffeeshop bevolen voor een periode van negen maanden omdat verzoeker zich niet heeft gehouden aan de voorwaarden die zijn gesteld in de gedoogbeschikking. De rechtbank heeft hierover geoordeeld dat de burgemeester onvoldoende redenen had voor intrekking van de gedoogbeschikking. Verzoeker heeft tevergeefs geprobeerd in diverse procedures een nieuw besluit van de burgemeester in het licht van voormelde uitspraak te verkrijgen. Mede door de weigering van de burgemeester een nieuw besluit te nemen heeft de procedure de nodige vertraging opgelopen waardoor verzoeker bij het Hof stelt dat zijn rechten onder artikel 6 EVRM (recht op een eerlijk proces) geschonden zijn. Daarnaast stelt verzoeker dat hem een effectief rechtsmiddel in de zin van artikel 13 EVRM geweigerd is door de Afdeling Bestuursrechtspraak. Als laatste betoogt verzoeker dat er sprake is van discriminatie in de zin van artikel 14 EVRM.

Het Hof overweegt allereerst dat er sprake moet zijn van een geschil over een recht dat onder het nationale recht wordt erkend voordat artikel 6 EVRM van toepassing is. Hoewel het Hof kennis neemt van artikel 3 Opiumwet (verbodsbepalingen lijst II), volgt hieruit volgens het Hof niet dat er een recht ontstaat puur vanwege het feit dat geen sancties volgen op overtreding van dit artikel in verband met het gehanteerde gedoogbeleid. Het Hof oordeelt dan ook dat de klacht geen betrekking heeft op een geschil over een recht dat erkend wordt onder nationaal recht en dat de klacht dan ook onverenigbaar is met de *ratione materiae* onder artikel 35 lid 3(a) EHRM. De klacht wordt afgewezen op grond van artikel 35 lid 4 EVRM. De klacht onder artikel 13 EVRM wordt op dezelfde grond afgewezen omdat er volgens het Hof geen sprake is van een betwistbare klacht in termen van het verdrag. Als laatste wordt ook het beroep op het verbod van discriminatie afgewezen, omdat artikel 14 EVRM geen zelfstandige betekenis heeft en slechts kan worden ingeroepen in samenhang met andere bepalingen in het Verdrag, welke reeds eerder in deze uitspraak zijn afgewezen. Artikel 1 van het Twaalfde Protocol is volgens het Hof ook niet van toepassing op deze zaak aangezien verzoeker zich niet in een relevant vergelijkbare situatie bevindt als diegene waarmee hij zichzelf vergelijkt.

G.A.N. (753/13, 17 september 2013)

Verzoekers, van Afghaanse nationaliteit, betogen voor het Hof dat zij bij uitzetting een reëel risico lopen op een behandeling in strijd met artikel 3 EVRM (verbod van foltering) wegens vrees voor eerwraak. Verzoekers hebben elkaar in Iran ontmoet waar zij vanaf jonge leeftijd met hun familie verbleven. In 2009 zou verzoekster worden uitgehuwelijkt aan een oudere man. Zij heeft zich hieraan onttrokken door samen met verzoeker weg te lopen en onder te duiken. In 2010 krijgen verzoekers, op dat moment zelf 14 respectievelijk 17 jaar oud, een kind. In 2011 vluchten verzoekers naar Nederland en dienen een asielaanvraag in. Deze wordt afgewezen omdat de vrees voor eerwraak niet aannemelijk wordt geacht.

Het Hof verzoekt de Nederlandse regering op grond van artikel 39 van zijn Procedureregels om verzoekers niet uit te zetten zolang de procedure bij het Hof loopt. In 2013 wordt een nieuw besluit genomen en is het asielverzoek van verzoekers ingewilligd. Verzoekers trekken daarop hun klacht in en het Hof schrapt de zaak van de rol op grond van artikel 37 lid 1(a) EVRM.

Van Galen e.a. (13143/08, 17 september 2013)
Verzoekers, een curator en drie failliet verklaarde besloten vennootschappen (B.V. 's), zijn in Nederland een procedure begonnen nadat er problemen waren ontstaan over de procesvertegenwoordiging in de nationale procedure. Uiteindelijk heeft het gerechtshof geoordeeld dat de handelingen van de benoemde procesvertegenwoordiger nietig zijn. Verzoekers klagen bij het Hof over de lengte van de nationale procedure onder verwijzing naar artikel 6 EVRM (recht op een eerlijk proces) en stellen tevens dat er geen sprake was van een effectief rechtsmiddel onder artikel 13 EVRM.

De Nederlandse regering heeft bij eenzijdige verklaring erkend dat de voorschriften van het EHRM geschonden zijn en dat er een geldbedrag betaald zal worden voor materiële en immateriële schade en gemaakte rechtskosten. Het Hof accepteert deze eenzijdige verklaring en schrapt de zaak van de rol nu er geen reden is het verzoek verder te onderzoeken.

Prak (3869/08, 24 september 2013)

Verzoeker, van Nederlandse nationaliteit, is in een strafrechtelijke nationale procedure veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie jaar en TBS met dwangverpleging. Nadat de TBS meerdere malen periodiek was verlengd, is deze geëindigd omdat het Openbaar Ministerie (OM) heeft nagelaten binnen de gestelde wettelijke termijn verlenging aan te vragen. Het OM heeft na afloop van de termijn alsnog een spoedvordering en verzoek tot verlenging van de TBS ingediend bij de rechter-commissaris en rechtbank en betoogde dat de late indiening het gevolg was van de verwarring die was ontstaan door de schorsing van de TBS vanwege de tussentijds aan verzoeker opgelegde gevangenisstraf van twaalf maanden voor het plegen van strafbare feiten tijdens zijn verlof. De rechter-commissaris en de rechtbank wezen het (spoed)verzoek van het OM toe met het oog op bescherming van de maatschappij. Hoewel de uitspraak van de rechtbank door het gerechtshof is vernietigd, is de verlenging van de TBS-maatregel met twee jaar gehandhaafd. Verzoeker klaagt bij het Hof dat de verlenging van zijn TBS niet in overeenstemming met de wettelijk voorgeschreven procedure is verlopen (artikel 5, lid 1, EVRM) en dat de procedure niet met de noodzakelijke snelheid is afgehandeld (artikel 5, lid 4, EVRM).

Het Hof overweegt dat beide klachten serieuze kwesties over feiten en rechten onder het EVRM betreffen, die nader inhoudelijk onderzoek

vereisen. Het Hof oordeelt dat de klachten niet kennelijk ongegrond zijn in de zin van artikel 35 lid 3(a) EVRM en verklaart het verzoek ontvankelijk zonder op een inhoudelijke beoordeling vooruit te lopen.

A. en M. (50386/12, 1 oktober 2013)
Verzoekers, van Egyptische nationaliteit, hebben twee keer een asielaanvraag in Nederland ingediend, waarin zij stelden als voormalig leden van de NDP, de regerende partij onder het regime van voormalig president Mubarak, niet langer veilig te zijn in Egypte. Zowel het door verzoekers ingestelde beroep als hoger beroep zijn ongegrond verklaard. Verzoekers stellen bij het Hof dat zij bij terugkeer naar Egypte een reëel risico lopen op een behandeling in strijd met artikel 3 EVRM (verbod van foltering).

Het Hof is van oordeel dat niet aannemelijk is dat verzoekers een reëel en persoonlijk risico lopen te worden onderworpen aan een behandeling die valt onder het bereik van artikel 3 EVRM. Het Hof overweegt dat er geen aanleiding is aan te nemen dat de vervolging en veroordeling van verzoekers in hun land van herkomst onderdeel is van een politiek gemotiveerde campagne tegen leden van de NDP. Ook blijkt naar het oordeel van het Hof uit de door verzoekers overgelegde stukken niet dat leden van de NDP speciaal doelwit zijn van de nieuwe regering of dat er geen bereidheid tot bescherming zou zijn. Het Hof verklaart de klacht dan ook kennelijk ongegrond en wijst het verzoek af op grond van artikel 35 lid 3(a) en lid 4 EVRM.

Dara (13681/08, 1 oktober 2013)
Verzoeker, van Iraanse nationaliteit, heeft in 2002 een asielaanvraag in Nederland ingediend. De aanvraag werd afgewezen omdat verzoeker niet aannemelijk maakte dat hij op negatieve wijze in de aandacht stond van de Iraanse autoriteiten. Verzoeker stelde tevergeefs beroep en hoger beroep in. In 2006 diende verzoeker een nieuwe asielaanvraag in, dat eveneens werd afgewezen, omdat er geen sprake was van nieuwe omstandigheden. Ook zijn beroep en hoger beroep tegen deze afwijzing werd ongegrond verklaard. Verzoeker stelt bij het Hof onder artikelen 2, 3 en 5 EHRM (respectievelijk recht op leven, verbod van foltering en recht op persoonlijke vrijheid en veiligheid) dat hij bij terugkeer naar zijn land van herkomst het risico loopt onderworpen te worden aan marteling en gevangenschap en mogelijk beroving van zijn leven. Ook is zijn medische situatie volgens hem onvoldoende bij zijn asielaanvraag op nationaal niveau betrokken.

Verzoeker stelt tevens dat hem geen effectief rechtsmiddel in de zin van artikel 13 EVRM ter beschikking stond.

Op 23 juli 2013 heeft de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie met inachtneming van de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 3 juli 2013 in zaak nr. 201200070/1/V4 een verblijfsvergunning regulier voor bepaalde tijd met als verblijfsdoel ‘verblijf als vreemdeling die buiten zijn schuld niet uit Nederland kan vertrekken’ aan verzoeker verleend. Vanwege het feit dat de Nederlandse regering verzoeker thans niet meer zal uitzetten naar Iran, ziet het Hof geen rechtvaardiging het onderzoek in de zaak voort te zetten in de zin van artikel 37 lid 1(c) EHRM. Het Hof schrapt de zaak daarom van de rol.

Borges de Brito (29388/11, 15 oktober 2013)
Verzoeker, van Nederlandse nationaliteit, is veroordeeld in een strafrechtelijke procedure tot een levenslange gevangenisstraf. In de nationale procedure heeft de Hoge Raad vastgesteld dat de redelijke termijn is overschreden, maar dat geen compensatie in de vorm van strafvermindering is vereist, nu een levenslange gevangenisstraf zich daarvoor naar zijn aard niet leent. Verzoeker klaagt bij het Hof onder verwijzing naar artikel 6 EVRM (recht op een eerlijk proces) samen met artikel 14 EVRM (verbod van discriminatie) dat indien aan hem een tijdelijke gevangenisstraf was opgelegd, hij wel in aanmerking zou zijn gekomen voor strafvermindering. Tevens stelt verzoeker onder artikel 3 EVRM (verbod van foltering) dat zijn straf onmenselijk is omdat hem compensatie voor schending van zijn mensenrechten is onthouden.

Het Hof overweegt dat indien sprake is van een overschrijding van de redelijke termijn, strafvermindering een redelijke compensatie is, maar andere vormen van compensatie, zoals het toekennen van een geldbedrag, zijn niet uitgesloten. Om het toekennen van een geldbedrag heeft verzoeker echter niet gevraagd. Het Hof oordeelt dat de Hoge Raad niet verplicht is om de levenslange gevangenisstraf om te zetten in een tijdelijke gevangenisstraf, mede gelet op het fundamentele verschil tussen beide straffen. Bovendien overweegt het Hof dat het feit dat geen compensatie is toegekend niet automatisch betekent dat sprake is van een schending. Gelet hierop verklaart het Hof de klacht met betrekking tot artikel 6 juncto 13 EVRM kennelijk ongegrond en wijst het deze af op grond van artikel 35 lid

3(a) en lid 4 EVRM. Wat betreft de klacht dat er sprake is van discriminatie, stelt het Hof dat discriminatie het maken van onderscheid zonder objectieve en redelijke rechtvaardigingsgronden is. In casu wordt er - wat betreft de mogelijkheden voor strafvermindering - onderscheid gemaakt tussen enerzijds gedetineerden met een levenslange gevangenisstraf en anderzijds gedetineerden met een tijdelijke gevangenisstraf. Volgens het Hof is het maken van een dergelijk onderscheid niet ontoelaatbaar of willekeurig. Ook deze klacht wordt ongegrond verklaard. Ten slotte verklaart het Hof de klacht met betrekking tot artikel 3 EVRM kennelijk ongegrond vanwege het feit dat verzoeker in de nationale procedure een dergelijke klacht niet naar voren heeft gebracht.

A. (60538/13, 12 november 2013)
Verzoeker is de vreemdeling waarover het Hof eerder, in zaak nr. 4900/06, heeft geoordeeld dat hij bij uitzetting naar Libië risico loopt op een behandeling in strijd met artikel 3 EVRM (verbod van foltering). Naar aanleiding van deze uitspraak van het Hof heeft verzoeker de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie verzocht om zijn ongewenst-verklaring op te heffen. Dit verzoek heeft de staatssecretaris echter afgewezen. Ook het door verzoeker ingestelde bezwaar en beroep heeft niet tot opheffing van de ongewenst-verklaring geleid. Verzoeker klaagt onder artikel 46 (bindende kracht en tenuitvoerlegging van uitspraken) in samenhang met artikel 3 EVRM over het feit dat de uitspraak van het Hof niet heeft geleid tot opheffing en hij klaagt onder artikel 3 EVRM dat hij wordt onderworpen aan een onmenselijke behandeling omdat hij door zijn status niet in staat is voor zijn familie te zorgen. Tevens klaagt hij onder artikel 8 EVRM dat zijn belangen en die van zijn familie niet goed zijn betrokken in de belangenafweging. Ook stelt hij onder artikel 8 EVRM in samenhang met artikel 13 EVRM dat het AIVD rapport, op basis waarvan zijn asielaanvraag is afgewezen, gedateerd is en hem nooit ter beschikking is gesteld waardoor hij dit rapport ten onrechte niet heeft kunnen betwisten.

Het Hof is van oordeel dat de eerdere uitspraak alleen verhindert dat verzoeker uitgezet mag worden naar Libië. Verzoeker is echter nog steeds verplicht Nederland te verlaten indien verzoeker zich in een ander land veilig kan vestigen. Het EVRM garandeert geen recht op een rechtmatige verblijfstitel, en het Hof acht de klacht onder artikel 46 in samenhang met artikel 3 EVRM dan ook kennelijk ongegrond en wijst deze af op grond van

artikel 35 lid 3 (a) en lid 4 EVRM. Daarnaast is het Hof van oordeel dat het EVRM geen sociale en economische rechten, zoals het recht op werk, garandeert en dat vreemdelingen die onderhevig zijn aan uitzetting geen recht hebben op medische en sociale voorzieningen in de desbetreffende Staat. In dit licht overweegt het Hof dat de situatie van verzoeker niet zodanig ernstig is dat artikel 3 EVRM van toepassing is en wordt de klacht afgewezen op grond van artikel 35 lid 3 (a) en lid 4 EVRM. Tot slot overweegt het Hof dat, nu verzoeker niet het risico loopt daadwerkelijk uitgezet te worden, hij niet kan worden aangemerkt als slachtoffer in de zin van artikel 8. Op grond van deze overwegingen worden de klachten ongegrond verklaard en wordt het verzoek niet-ontvankelijk verklaard.

Abdilahi Abdulwahidi (21741/07, 12 november 2013)
Verzoekster, van Somalische nationaliteit, stelt dat een uitzetting van haar naar Somalië in strijd is met artikel 3 EVRM en artikel 8 EVRM. Tevens stelt zij dat haar geen effectief rechtsmiddel in de zin van artikel 13 EVRM ter beschikking staat.

Omdat verzoekster een verblijfsvergunning is verleend op grond van de Regeling voor langdurig verblijvende kinderen (het 'kinderpardon'), heeft zij haar klacht ingetrokken, waarop het Hof de zaak van de rol schrapt.

Adams (21723/08, 12 november 2013)
Verzoekster, van Nederlandse nationaliteit, klaagt bij het Hof dat haar rechten onder artikel 6 lid 3(c) EVRM in samenhang met artikel 6 lid 1 EVRM geschonden zijn, omdat ze niet in de gelegenheid is gesteld om tijdens het politieverhoor een advocaat te raadplegen. De bekentenis die ze heeft afgelegd tijdens dit politieverhoor is uiteindelijk als bewijs tegen haar gebruikt.

Omdat het Hof inmiddels heeft vernomen dat er een minnelijke schikking is getroffen tussen verzoekster en de Nederlandse regering, schrapt het Hof de zaak van de rol.

Haalmeijer (67590/12, 14 november 2013)
Verzoeker, van Nederlandse nationaliteit, is veroordeeld tot een gevangenisstraf van 18 jaar en TBS-maatregel met dwangverpleging wegens het plegen van verschillende zedendelicten, berovingen en zware mishandeling met de

dood tot gevolg. In het vonnis werd geadviseerd pas een aanvang te maken met de TBS op het moment dat verzoeker twee-derde van zijn gevangenisstraf heeft uitgezeten. Nadat verzoeker één-derde van zijn straf had uitgezeten, heeft hij een beroep gedaan op de zogenaamde 'Fokkens-regeling' (artikel 42(1) Penitentiaire maatregel 1999), welke het mogelijk maakt na deze periode overgeplaatst te worden naar een TBS-kliniek. Verzoeken van verzoeker aan de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie of één van diens rechtsvoorgangers om te worden overgeplaatst naar een TBS-kliniek, zijn afgewezen. Verzoeker klaagt bij het Hof onder artikel 5 EVRM (recht op persoonlijke vrijheid en veiligheid) dat hij ten onrechte niet is overgeplaatst naar een TBS-kliniek nadat hij één-derde van zijn straf had uitgezeten. Ook klaagt hij onder artikel 6 EVRM (recht op een eerlijk proces) en artikel 13 EVRM (recht op een effectief rechtsmiddel) over de lengte van de procedure.

Het Hof overweegt dat volgens voormelde Fokkens-regeling een veroordeelde gevangene - aan wie een TBS-maatregel is opgelegd naast gevangenisstraf - 'in beginsel' moet worden overgebracht naar een justitiële kliniek, nadat deze één-derde van zijn gevangenisstraf heeft uitgezeten. Volgens het Hof zijn hierop, gelet op de woorden 'in beginsel', uitzonderingen mogelijk en is een advies van de veroordelende rechter nu precies een dergelijke uitzondering. Gelet hierop, oordeelt het Hof dat de staatssecretaris niet in strijd met de toepasselijke wetgeving heeft gehandeld en dat daarom de klacht kennelijk ongegrond verklaard dient te worden. Evenmin is de klacht onder artikel 6 EVRM gegrond, nu het overplaatsingsverzoek niet is aan te merken als een 'criminal charge' of een burgerlijk recht. Hieruit vloeit volgens het Hof tevens voort dat verzoeker geen aanspraak kan maken op artikel 13. Op grond van artikel 35 lid 3(a) en lid 4 EVRM wordt het verzoek niet-ontvankelijk verklaard.

Europees Comité voor Sociale Rechten

Het Europees Comité voor Sociale Rechten is het toezichthoudend verdragsorgaan van het Europees Sociaal Handvest. Onder meer behandelt het Comité collectieve klachten van geregistreerde organisaties. Onderstaand volgen samenvattingen van beslissingen genomen door het Comité in zaken tegen Nederland.

European Federation of National Organisations working with the Homeless (FEANTSA) (86/2012, 25 oktober 2013)
FEANTSA heeft op 4 juli 2012 een klacht ingediend tegen Nederland over de toegankelijkheid, doorstroom en kwaliteit van de maatschappelijke opvang van daklozen. In het bijzonder wordt gesteld dat het beleid is in Nederland om dakloze mensen zonder regionale binding uit te sluiten van opvang en dat dit strijdig is met de bepalingen in het Europees Sociaal Handvest.

Bij voorlopige beslissing nodigt het Comité Nederland uit om onmiddellijke maatregelen (*immediate measures*) te nemen 'ter voorkoming van ernstige, onherstelbare schade aan de integriteit van personen die zich in een onmiddellijk gevaar van nood bevinden'.

Conference of European Churches (CEC) (90/2013, 25 oktober 2013)
Op 17 januari 2013 heeft CEC tegen Nederland een klacht ingediend over de opvang van vreemdelingen in Nederland. CEC stelt dat het Europees Sociaal Handvest aan lidstaten een plicht oplegt om illegalen voeding, kleding en onderdak te bieden. Het Nederlands beleid, en in het bijzonder het zogenaamde 'koppelingsbeginsel', dat personen zonder legaal verblijf uitsluit van toegang tot voorzieningen, zou volgens CEC een schending van deze plicht vormen. CEC wil dat de Nederlandse Staat toepassing van het koppelingsbeginsel opschort.

Het Comité verwerpt dit verzoek, maar nodigt bij voorlopige beslissing Nederland uit om onmiddellijke maatregelen te nemen 'ter voorkoming van ernstige, onherstelbare schade aan de integriteit van personen die zich in een onmiddellijk gevaar van nood bevinden'.

Comité

van Ministers

Onderstaand wordt kort verslag gedaan van door de Regering in 2013 genomen maatregelen tot tenuitvoerlegging van Hofuitspraken tegen Nederland die op de agenda staan van het Comité van Ministers van de Raad van Europa in het kader van het toezicht op de tenuitvoerlegging op grond van artikel 46, tweede lid, van het EVRM.

Voskuil (64752/01,22 november 2007); Sanoma uitgevers B.V. (38224/03, 14 setember 2010); Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B.V. (39315/06, 22 november 2012)

In alle drie genoemde zaken heeft het Hof geoordeeld dat sprake was van een schending van artikel 10 van het EVRM over het recht op vrijheid van meningsuiting en meer in het bijzonder de journalistieke bronbescherming. Op 20 augustus 2013 is een gezamenlijk Action Plan aan het Comité gezonden. Hierbij is het Comité geïnformeerd dat de Regering van plan is om de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 aldus te wijzigen dat in het geval dat de Nederlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten voornemens zijn bijzondere bevoegdheden in te zetten tegen journalisten, welke direct of indirect is gericht op het achterhalen van hun journalistieke bronnen, de rechtbank in Den Haag daarvoor vooraf toestemming dient te verlenen. Daarnaast zal ook een nieuw artikel aan het Wetboek van Strafvordering worden toegevoegd. Dit artikel zal getuigen aan wie informatie is toevertrouwd in het kader van professionele verslaggeving van nieuws of het verzamelen van gegevens voor dit doel, het recht geven om te weigeren te getuigen of bronnen van informatie te identificeren. Ook zullen journalisten het recht krijgen te weigeren gehoor te geven aan een bevel om een zaak te overleggen, indien het overleggen hun recht op bronbescherming zou schenden.

Emin (28260/07, 29 mei 2012)

In deze zaak heeft het Hof overwogen dat artikel 5, vijfde lid, van het EVRM was geschonden, omdat bij de vaststelling dat de vreemdelingenrechtelijke detentie van verzoeker onrechtmatig was, matiging van de schadevergoeding tot nihil was toegestaan. Naar aanleiding van deze uitspraak is de pleiters van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) de instructie gegeven niet meer te verzoeken aan de rechtbank om matiging van de schadevergoeding tot nihil, indien de rechter tot het oordeel komt dat de vreemdelingenbewaring onrechtmatig is geweest. Nu de uitspraak voorts ook onder de aandacht is gebracht bij de diverse gerechten, is de verwach-

ting dat op deze wijze toekomstige schendingen kunnen worden voorkomen. Hierover is het Comité op 28 februari 2013 geïnformeerd.

Vidgen (29353/06, 10 juli 2012)
Het Hof heeft in deze zaak overwogen dat het recht op een eerlijk proces van verzoeker was geschonden, omdat hij is veroordeeld op grond van alleen verklaringen van medeverdachten, die hebben geweigerd ter terechtzitting antwoord te geven op de hem gestelde vragen, zodat verzoeker niet het bij artikel 6, derde lid, aanhef en onder d, van het EVRM voorziene recht heeft kunnen uitoefenen. Inmiddels heeft de Hoge Raad de grenzen aan het gebruik van bewijsmiddelen en de uitoefening van het ondervragingsrecht nader ingevuld in het licht van deze uitspraak van het Hof. Bij Action Report van 8 april 2013 is het Comité hierover geïnformeerd. Op 4 juni 2013 heeft de Hoge Raad de aanvraag van Vidgen om herziening van zijn eerdere veroordeling vanwege de door het EHRM geconstateerde schending gegrondverklaard. De zaak is verwezen naar het gerechtshof Den Bosch om opnieuw behandeld te worden.

Van der Velden (21203/10, 31 juli 2012)
Het Hof heeft geoordeeld dat de verlenging van de terbeschikkingstelling van verzoeker in strijd was met de wet en daarmee in strijd met het recht op vrijheid, omdat de rechtbank niet uitdrukkelijk had gemotiveerd waarom de TBS maatregel een ongemaximeerde voortduring ervan rechtvaardigt, zodat de opgelegde TBS maatregel een maximale duur van vier jaar niet kon overschrijden. Bij Action Report van 26 april 2013 is het Comité geïnformeerd over de genomen maatregelen naar aanleiding van deze uitspraak. Hierin is gemeld dat het arrest van het Hof meerdere malen onder de aandacht is gebracht van de rechterlijke macht, zodat het opleggen van een TBS maatregel voortaan adequaat wordt gemotiveerd. Daarnaast is gemeld dat de Hoge Raad in het arrest van 12 februari 2013 (LJN: BY8483) de gevolgen voor de nationale jurisprudentie heeft geduid. Ten slotte heeft de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie de Raad voor de Rechtspraak verzocht een inventarisatie te maken van vergelijkbare casusposities. Per zaak zal nu door de nationale rechter worden vastgesteld of verdere verlenging van de TBS na vier jaar mogelijk is in het licht van het arrest van het Hof.

Geerings (30810/03, 1 maart 2007 (principal judgment), en 14 februari 2008 (just satisfaction judgment))

In deze zaak had het Hof geoordeeld dat sprake was van een schending van de onschuldpresumptie door het opleggen van een maatregel tot ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel die is gebaseerd op misdrijven waarvan verzoeker is vrijgesproken. Op 17 juni 2013 is in deze zaak een Action Report aan het Comité van Ministers gestuurd. Daarbij is het Comité geïnformeerd over het feit dat het College van procureurs-generaal een richtsnoer voor de ontnemingspraktijk heeft opgesteld en dat ook de Hoge Raad zich inmiddels in meerdere arresten heeft uitgelaten over de consequenties van arrest voor ontnemingszaken. Gelet hierop, wordt verondersteld dat het Openbaar Ministerie en de rechtbanken voldoende op de hoogte zijn van dit arrest om vergelijkbare schendingen te voorkomen.

K. (11804/09 , 27 november 2012)

Deze zaak is als gevolg van een minnelijke schikking door het Hof van de rol geschrapt. Onderdeel van de schikking was dat het DNA-materiaal van verzoeker dat was afgenomen op grond van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden, uit de database zou worden verwijderd. Op 12 november 2013 is het Comité bericht dat dit is gebeurd.

Verdragscomités van de Verenigde Naties

Anders dan bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, zijn geen gedetailleerde gegevens bekend met betrekking tot het aantal klachten tegen Nederland dat bij de verschillende VN-Verdragscomités aanhangig is. De informatie die u hieronder aantreft, heeft betrekking op de zaken die door de VN-Verdragscomités aan de Nederlandse regering ter kennis zijn gebracht.

In het jaar 2013 werden door de VN-Verdragscomités:
2 nieuwe verzoekschriften aan de Regering ter kennis gebracht;
in 3 zaken een zienswijze (*view*) vastgesteld (Mensenrechtencomité); waarbij 0 keer een schending werd geconstateerd;
1 zaak van de rol geschrapt (Comité voor de Uitbanning van Discriminatie tegen Vrouwen).

Hieronder treft u de samenvatting aan van de zienswijzen (*views*) van de Verdragscomités in zaken tegen Nederland uit het jaar 2013. De volledige teksten van alle zienswijzen van de comités zijn te vinden op de website van de Verenigde Naties, http://tb.ohchr.org/default.aspx.

I. Mensenrechtencomité

B.W.M.Z (1788/2008, 25 maart 2013)
Verzoeker is een Nederlandse advocaat. In 2003 hebben een aantal cliënten van verzoeker klachten tegen hem ingediend over de wijze waarop hij zijn beroep uitoefent. De Raad van Discipline heeft deze klachten merendeels als gegrond beoordeeld, en heeft verzoeker voor enkele maanden geschorst. Het vonnis is in hoger beroep bevestigd door het Hof van Discipline. Verzoeker stelt dat de behandeling van zijn zaak door het Hof van Discipline een schending vormt van artikel 14 van het IVBPR (recht op een eerlijk proces). Verzoeker betoogt allereerst dat zijn recht om gehoord te worden is geschonden. Hij kon niet bij de zitting aanwezig zijn wegens familieomstandigheden, maar het Hof heeft de zitting desondanks door laten gaan. Verzoeker betoogt dat de beslissing van het Hof van Discipline volledig gebaseerd was op de verklaringen van de tegenpartij, en dat zijn straf daarom disproportioneel hoog is. Ten tweede stelt verzoeker dat één van de rechters van het Hof niet onpartijdig heeft geoordeeld, omdat deze rechter betrokken was bij een civiele procedure tegen verzoeker, en omdat deze rechter om persoonlijke redenen een hekel aan hem zou hebben. De Staat

voert tegen de eerste klacht aan dat het Hof van Discipline verzoeker heeft verzocht om de gronden van zijn beroep schriftelijk toe te lichten voor de hoorzitting, maar dat verzoeker niet op dat verzoek heeft gereageerd. Voorts heeft verzoeker geen informatie verschaft om te bewijzen dat hij het Hof van Discipline heeft gevraagd om zijn hoorzitting te verzetten. Ten aanzien van de tweede klacht stelt de Staat dat verzoeker geen gebruik heeft gemaakt van de wrakingsprocedure.

Het Mensenrechtencomité oordeelt dat verzoeker de klacht over zijn recht om gehoord te worden onvoldoende heeft onderbouwd en verklaart deze klacht daarom niet-ontvankelijk. Het Mensenrechtencomité stelt voorts dat de klacht over gebrek aan onpartijdigheid is gebaseerd op speculaties. Daarnaast heeft verzoeker geen gebruik gemaakt van de nationale procedure om de objectiviteit van de betrokken rechter te laten beoordelen. Verzoeker heeft de nationale rechtsmiddelen niet uitgeput, dus het Mensenrechtencomité verklaart ook deze klacht niet-ontvankelijk.

NN0503081010 of 13/410898-05 (1886/2009, 28 maart 2013)

Verzoekster is in 2005 veroordeeld voor een onbekend vergrijp. Verzoekster wenst anoniem te blijven en is niet in hoger beroep gegaan, omdat zij bij die procedure verplicht zou worden om haar persoonsgegevens bekend te maken. Verzoekster betoogt dat Nederland, door het opleggen van deze verplichting, artikel 14, paragraaf 5 van het IVBPR (recht op hoger beroep) heeft geschonden. Verzoekster heeft ongaarne haar identiteit aan het Mensenrechtencomité bekend gemaakt, maar heeft geweigerd om haar persoonsgegevens ook aan de Nederlandse Staat bekend te maken.

Het Mensenrechtencomité stelt vast dat verzoekster geen gegronde redenen heeft gegeven voor haar wens om anoniem te blijven. Anonieme zaken zijn in principe niet-ontvankelijk op grond van artikel 3 van het Facultatief Protocol van het IVBPR. Voorts stelt het Comité dat artikel 14, paragraaf 5 IVBPR geen bescherming biedt voor het recht van partijen om anoniem te blijven bij de behandeling van hun zaak. Het Comité verklaart de kennisgeving niet-ontvankelijk.

Dady Bikele (2210/2012, 15 augustus 2013)

Verzoeker was betrokken bij een verkeersongeval, en is naar aanleiding hiervan veroordeeld voor onzorgvuldig rijgedrag (onvoldoende afstand

houden) en het rijden zonder rijbewijs. Verzoeker stelt dat hij wél voldoende afstand heeft gehouden, maar dat hij niet in de gelegenheid is gesteld om dit te bewijzen aan de hand van getuigenverklaringen. De kantonrechter heeft het verzoek van verzoeker om getuigen te horen afgewezen, en aan verzoeker een geldboete opgelegd. Verzoeker heeft tegen het vonnis van de kantonrechter beroep aangetekend, maar dit beroep is niet behandeld omdat een boete van minder dan 500 euro was opgelegd. Artikel 410a van het Wetboek van Strafvordering bepaalt dat in zulke gevallen beroep alleen mogelijk is indien een goede rechtsbedeling dit vereist. Verzoeker stelt dat hij slachtoffer is van een schending van artikel 14 van het IVBPR (recht op een eerlijk proces).

De Staat en verzoeker zijn tot een minnelijke schikking gekomen, waarna het Mensenrechtencomité het onderzoek naar de kennisgeving heeft beëindigd.

II. Comité voor de Uitbanning van Discriminatie van Vrouwen

Anzhela Shnayder (42/2012, 7 november 2013)
Verzoekster stelt in Rusland slachtoffer te zijn geweest van huiselijk geweld, en heeft in Nederland asiel aangevraagd om haar echtgenoot te ontvluchten. Haar asielaanvraag is afgewezen. Verzoekster stelt dat zij in Rusland niet meer veilig is, omdat haar echtgenoot haar daar op zal kunnen sporen. Ze stelt dat haar uitzetting naar Rusland een schending zou vormen van artikelen 1, 2 en 24 van het Verdrag voor de Uitbanning van Discriminatie van Vrouwen.

In 2013 is verzoekster vrijwillig, met hulp van IOM, naar Rusland teruggekeerd en heeft zij aangegeven dat zij haar zaak niet langer wenst voort te zetten. Het Comité beëindigt om die reden het onderzoek naar de kennisgeving.

Overige ontwikkelingen

Onderstaand volgt een beknopt overzicht van enkele van de onderwerpen die rechtstreeks verband houden met de zaaksgerichte werkzaamheden die hierboven aan de orde kwamen.

I. Raad van Europa[2]

Stuurcomité mensenrechten (CDDH)

Het Stuurcomité Mensenrechten heeft tot taak de besluitvorming op het gebied van de mensenrechten in het Comité van Ministers van de Raad van Europa voor te bereiden. Het Stuurcomité bestaat uit vertegenwoordigers van alle zevenenveertig lidstaten van de Raad van Europa en stelt verdragen, protocollen, richtlijnen, handboeken, aanbevelingen en dergelijke op, daarmee het acquis van de Raad van Europa vormgevend en versterkend. Het Stuurcomité hield zich in 2013 bezig met de hervorming van het Hof op basis van de Verklaringen van Brighton, Izmir en Interlaken. Naast de hervorming van het Hof heeft het Stuurcomité zich ook beziggehouden met andere onderwerpen, zoals de implementatie van de Aanbeveling inzake maatregelen om discriminatie van LHBT personen tegen te gaan CM/Rec (2010(5)) en van Aanbeveling CM/Rec 2010(4) inzake mensenrechten voor leden van de krijgsmacht.

Toetreding EU tot EVRM

In april van dit jaar bereikten de Raad van Europa en de Europese Unie overeenstemming over een ontwerp-toetredingsverdrag van de Unie tot het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Hiermee is toetreding door de EU tot het EVRM weer een stap dichterbij gekomen. Met de toetreding zal het handelen van de Unie aan het externe toezicht van het EHRM worden onderworpen. Doel is meer eenheid in de uitleg en toepassing van de mensenrechten in geheel Europa te brengen, en daarnaast het toezicht te versterken. Daadwerkelijke toetreding kan pas plaatsvinden nadat het EHRM en het Europees Hof van Justitie daarover advies hebben uitgebracht, de EU en de RvE in hoogste instantie de verdragstekst hebben aangenomen en alle partijen het verdrag hebben geratificeerd.

[2] Stukken die betrekking hebben op onderstaande onderwerpen zijn te vinden op www.coe.int.

Bijeenkomsten EHRM-agenten

In 2013 kwamen de agenten bij het Hof twee maal bijeen, onderling in Riga in oktober en gezamenlijk met het Hof en zijn griffie in Straatsburg in november. Tijdens deze bijeenkomsten werd gesproken over kwesties van procedurele aard. Duidelijk is wel dat de problemen die door de verschillende landen worden ervaren in de Hofprocedure zeer uiteenlopend zijn. Zo worden sommige landen veel meer dan andere geconfronteerd met de toepassing van de term “vaste rechtspraak van het Hof”, welke door Protocol 14 EVRM is ingevoerd in artikel 28 EVRM. Hetzelfde geldt voor de vraag hoe ver het Hof kan en mag gaan in het voorschrijven van maatregelen ter tenuitvoerlegging van zijn uitspraken. Een tamelijk vast onderdeel tijdens dergelijke bijeenkomsten is het uitspreken van de wens tot meer interventies door de lidstaten als derde partijen. Van alle zijden wordt daar het praktische bezwaar van gebrek aan capaciteit tegenin gebracht. De griffie informeerde de agenten over de nieuwe procedureregel inzake de indiening van verzoekschriften.

II. Verenigde Naties

Verdragsrapportages

In 2013 werd binnen het ministerie van Buitenlandse Zaken de coördinatie van de VN-verdragsrapportages van de Directie Multilaterale Instellingen en Mensenrechten overgedragen aan de Afdeling Internationaal Recht van de Directie Juridische Zaken.

In dit jaar werd de vierde rapportage bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind ingediend. Daarnaast werd de eerste en enige rapportage ingediend onder het Internationaal Verdrag voor de Bescherming van Alle Personen tegen Gedwongen Verdwijning. In mei vond voorts de mondelinge behandeling plaats van de Koninkrijksrapportage onder het Verdrag tegen Foltering tijdens de vijftigste bijeenkomst van het Comité tegen Foltering.[3]

3 Stukken die betrekking hebben op deze bijeenkomst zijn te vinden op: http://www2.ohchr.org/english/bodies/cat/cats50.htm.

Bijlagen

Bijlage I

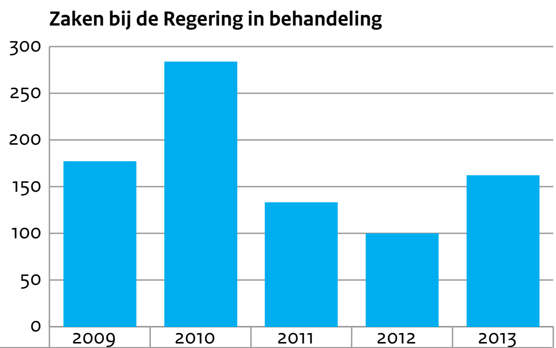
I. Raad van Europa

A. Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Statistieken[4]

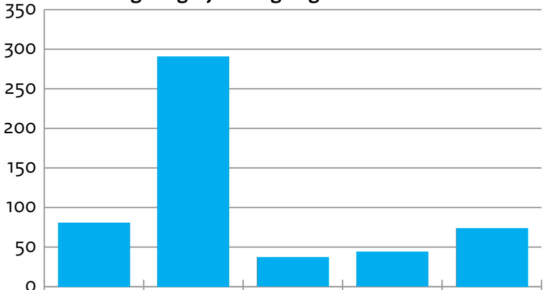
	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal per jaar	547	805	1.334	1.482	603

	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal per jaar	177	284	133	100	162

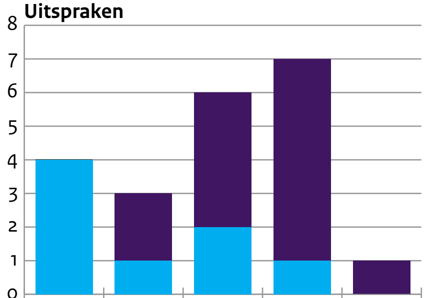
4 Cijfermateriaal met betrekking tot alle lidstaten van de Raad van Europa is te vinden in de Survey of Activities 2013 van de griffie van het Hof.

Zaken die door het Hof aan de Regering zijn voorgelegd

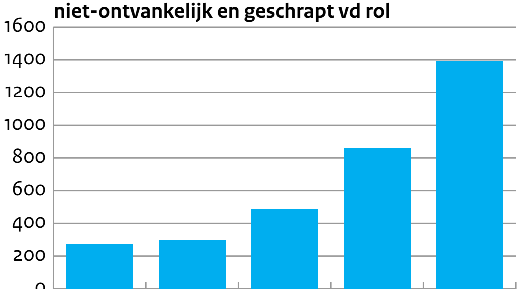
	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal per jaar	81	291	37	44	74

Uitspraken

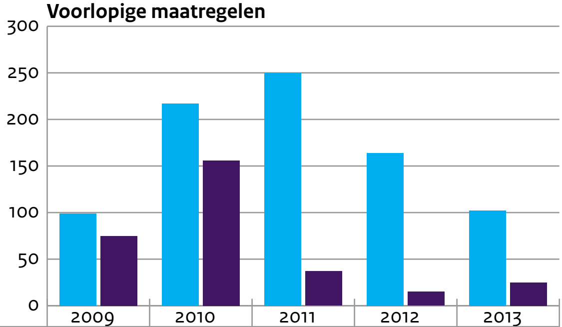
	2009	2010	2011	2012	2013
Geen schendingen	0	2	4	6	1
Schendingen	4	1	2	1	0

Verzoekschriften niet-ontvankelijk en geschrapt vd rol

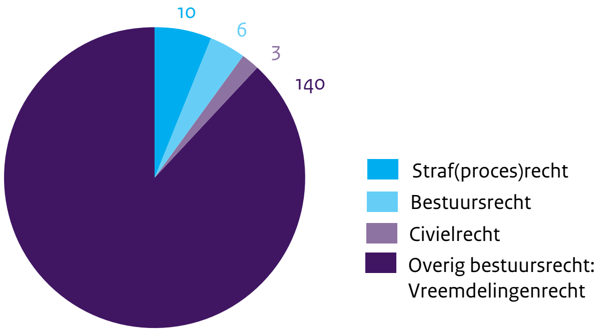
	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal per jaar	271	299	485	859	1389

Voorlopige maatregelen

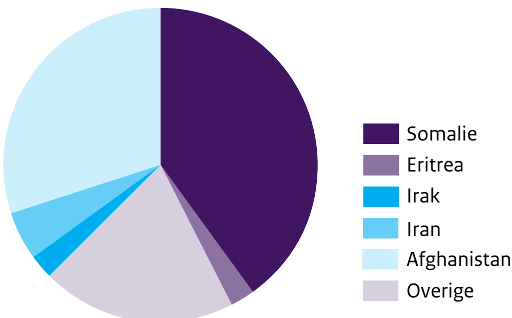

	2009	2010	2011	2012	2013
Aangevraagd	99	217	250	164	102
Toegewezen	75	156	37	15	25

Bij de Regering aanhangige Hofzaken, aantal per categorie in 2013

Vreemdelingenzaken per nationaliteit in 2013

Uitspraken en beslissingen[5]

Uitspraken

Zaaknaam	Zaaknummer	Datum
Murray	10511/10	10 december 2013 (*)

Beslissingen

Zaaknaam	Klachtnummer	Datum
A.	60538/13	12 november 2013 (*)
A. en M.	50386/12	1 oktober (*)
A.S.	16247/11	4 juni
A.S.O.	47600/12	17 september (*)
Abdilaahi Abdi	4107/10	5 december
Abdilahi Abdulwahidi	21741/07	12 november (*)
Abdulaahi Isse	23012/09	7 november
Abdulghani Adam	16601/11	11 maart
Abdulrahman	66994/12	5 februari (*)
Adams	21723/08	12 november (*)
Akopyan	62865/12	27 augustus (*)
Ali Ahmed e.a.	23696/12	27 augustus (*)
Ali Hashim	19333/09	12 september
Ali Omar	18324/10	10 september (*)
Amiri	152/12	5 december
Ayanle Dahir	41993/10	27 augustus (*)
Ayoade	1687/10	17 januari
Aziz Kakl	8827/10	19 februari
Azizi	27409/11	14 mei
Azizilo	50351/11	10 oktober
Baraty	27332/11	14 februari

[5] Zaken waarbij een (*) is weergegeven zijn samengevat in het hoofdstuk 'Raad van Europa'.

Zaaknaam	Klachtnummer	Datum
Bashir Ahmed	40865/12	12 september
Bayat	29850/12	1 oktober
Borges de Brito	29388/11	15 oktober (*)
Boudakhana	64414/09	12 september
Camara	39459/10	17 januari
Çelik	12810/13	27 augustus (*)
Cherif e.a.	50916/12	12 september
D.B.	53764/07	5 maart (*)
D.T.	25307/10	2 april (*)
Dahir Jama	46705/12	5 december
Dara	13681/08	1 oktober (*)
De Bruin	9765/09	17 september (*)
E.M.S.	52269/11	26 maart
Embaye Habte e.a.	18764/11	27 augustus (*)
Esmoerziyeva	34860/13	7 november
Fadel Mohammed	63397/10	19 februari
Fikre Zekarias	81839/12	27 augustus (*)
G.A.N.	753/13	17 september (*)
Gomez	34124/12	12 september
Haalmeijer	67590/12	14 november (*)
Hijlkema	33322/11	17 juni
Hossein Zadeh	21130/11	14 februari
Hussein Diirshi	2314/10	10 september (*)
Husseini en Torky	39802/09	2 mei
Isse Ali	51377/10	10 september (*)
Janssen	1360/12	17 januari
Kamali Khesal	30763/12	14 februari
Kazaryan	52533/10	21 maart
Kew Khasrawi	52483/10	10 oktober
Khodaparast Nodahi	21167/11	14 februari

Zaaknaam	Klachtnummer	Datum
Kraan	29822/10	2 mei
Lohuis e.a.	37265/10	30 april (*)
Low	36086/09	1 oktober
M.G.	11807/12	2 mei
M.K.	20355/12	27 augustus (*)
Madi Sheekh	47851/10	10 september (*)
Mahamed Sharif e.a.	45373/13	3 oktober
Manati	4698/12	14 februari
Mebrahtu		
Ghebretnsae e.a.	11746/13	27 augustus (*)
Miguel	60448/10	17 januari
Miruts Hagos	9053/10	27 augustus (*)
Mohamed Ahmed	57531/10	27 augustus (*)
Mohammad Zadeh	67792/09	10 oktober
Mohammed Hassan	40524/10	27 augustus (*)
Mohammed Hussein	27725/10	2 april (*)
Muhudin	33286/12	21 maart
Mustafa	63663/10	2 mei
Naibzay	68564/12	4 juni (*)
Ngendakumana	16380/11	5 februari (*)
Nobel e.a.	27126/11	2 juli (*)
Pacariz	32562/11	4 juli
Paramalingam	43015/12	17 januari
Prak	3869/08	24 september (*)
R.K.	576/11	14 februari
Rasnabe	7826/12	18 oktober
S.A. e.a.	7903/13	27 augustus (*)
S.H.	47607/07	5 maart (*)
Said Hassan	23523/13	2 november
Sami	25578/12	12 september

Zaaknaam	Klachtnummer	Datum
Seyfi Gesht Madjdi	51331/12	21 maart
St. Ostade Blade	8406/06	5 februari (*)
Stichting Mothers of		
Srebrenica	65542/12	11 juni (*)
Tajik	53667/10	7 november
Talakian	19962/10	14 februari
Van der Putten	15909/13	27 augustus (*)
Van Galen e.a.	13143/08	17 september (*)
Wiredu	47595/08	10 september (*)
Yoesefi Azarnia	28852/11	21 maart
Yuusuuf Fuuleed	39612/13	9 juli
Zhurauliou	54255/07	17 januari

Aanhangige zaken per 31 december 2013 (totaal: 159)

Zaaknaam	Zaaknummer	artikel EVRM
A. en B.	10827/12	artt. 3, 13 EVRM (Mongolië)
A.A.	66848/10	artt. 3, 8 EVRM (Turkije)
A.A.Q.	42331/05	artt. 2, 3, 8, 13 EVRM (Afghanistan)
A.F.	37515/10	artt. 3, 13 EVRM (Afghanistan)
A.G.R.	13442/08	art. 3 EVRM (Afghanistan)
A.K. en B.N.	72606/13	art. 8 EVRM (Iran)
A.K.C.	36953/09	art. 3 EVRM (Afghanistan)
A.M.	29094/09	art. 3 EVRM (Afghanistan)
A.R.	26268/09	artt. 3, 8 EVRM (Afghanistan)
A.R.	63104/11	artt. 3, 8, 13 EVRM (Afghanistan)
A.W.Q. en D.H.	25077/06	art. 3 EVRM (Afghanistan)
Abdi Ali	48913/13	art. 3 EVRM (Somalië)
Abdidahir Cisman	34698/10	art. 3 EVRM (Somalië)
Abdul Wahed Abdulrahman Sharif	67566/12	(Somalië)
Abdulahi Jibril e.a.	40084/13	artt. 8, 13 EVRM (Somalië)
Abdulfatah	55830/10	artt. 3, 8 EVRM (Afghanistan)
Abdulkhadir Mohamed	20673/13	art. 3 EVRM (Somalië)
Abdullahi Ahmed	40858/10	art. 3 EVRM (Somalië)
Abdullahi Ali	63931/12	(Somalië)
Abdullahi Halane	51949/10	(Somalië)
Abdullahi Ismael	32894/11	(Somalië)
Abdullahi Muse	43618/09	artt. 1, 2, 3, 13 EVRM (Somalië)
Abdulle Haayow	47526/13	artt. 3, 13 EVRM (Somalië)
Abughazi	64190/10	(Irak)
Abukar	44492/13	artt. 3, 8 EVRM (Somalië)
Abukar Hagi Mohamed	49929/11	art. 3 EVRM (Somalië)
Ahdour	45140/10	art. 8 jo 14 EVRM (Marokko)
Ahmed Abdallah	81283/13	artt. 3, 8, 13 EVRM (Somalië)

Zaaknaam	Zaaknummer	artikel EVRM
Ahmed Omer	29240/13	artt. 2, 3 EVRM (Somalië)
Aiaz	17085/11	artt. 3, 13 EVRM (Afghanistan)
Ali Abdalla en Saleh Yeslam	31672/13	artt. 8, 13, 14 EVRM(Somalië)
Ali Hassan	23710/10	artt. 8, 13, 14 EVRM (Somalië)
Ali Rooble	46538/10	artt. 2, 3 EVRM (Somalië)
Awaale Rooble	46392/13	art. 3 EVRM (Somalië)
Awad Mohamud	44667/13	(Somalië)
Awale	47993/13	art. 3 EVRM (Somalië)
Awees Ali	1379/12	(Somalië)
Awil Abshir	22588/10	artt. 3, 13 EVRM (Somalië)
Ayoade	1687/10	artt. 6, 8, 13 EVRM (Nigeria)
Azizi	73877/10	artt. 3, 8, 9, 10 EVRM (Afghanistan)
Bahri-el Outmani	52904/07	artt. 8, 13 EVRM (Marokko)
Bohle en Meijer	12665/09	art. 6 EVRM (Nederland)
Bushara Alrayah Bushara e.a	7211/06	art. 3 EVRM (Sudan)
Cabdi Qadir Mucalim	5888/10	art. 3 EVRM (Somalië)
Cambungo e.a.	31917/13	art. 8 EVRM (Angola)
Cüzdan	6315/08	art. 8 EVRM (Turkije)
E.K.	72586/11	art. 3 EVRM (Afghanistan)
E.S.	28214/10	art. 3 EVRM (Afghanistan)
Egal	33837/13	art. 3 EVRM (Somalië)
Elci	20528/07	art. 5 EVRM
F.	61060/11	artt. 3, 8, 13 EVRM (Afghanistan)
F.A.	39670/11	artt. 2, 3, 8, 13 EVRM (Iran)
F.M.	30756/12	art. 3, 13 EVRM (Iran)
Farah Ilmi	13943/10	artt. 8, 13 EVRM (Somalië)
Fränklin-Beentjes e.a.	28167/07	artt. 6, 9 EVRM (Nederland)
G.	44270/10	artt. 3, 13 EVRM (Afghanistan)
G.G.S.	53926/09	artt. 3, 8, 13 EVRM (Afghanistan)

Zaaknaam	Zaaknummer	artikel EVRM
G.R.S.	77691/11	artt. 3, 8 EVRM (Afghanistan)
Geisterfer	15911/08	art. 5 EVRM (Nederland)
Gereghiher Geremedhin	45558/09	art. 8 EVRM (Eritrea)
Ghorbani	22598/10	art. 3 EVRM (Iran)
H.N.	20651/11	art. 3 EVRM (Afghanistan)
H.U.N.	63857/09	artt. 3, 13 EVRM (Afghanistan)
Habi	16049/07	art. 8 EVRM (Marokko)
Habib Kamil	43051/09	artt. 1, 2, 3, 13 EVRM (Somalië)
Haji	30162/13	artt. 3, 8, 13 EVRM (Somalië)
Hani Mohamed Nur	44186/13	art. 3 EVRM (Somalië)
Haroetjoenjan	10664/13	art. 8 EVRM (Armenië)
Hassan	5868/13	art. 3 EVRM (Somalië)
Hersi Abdulle e.a.	6744/12	art. 8 EVRM (Somalië)
Hersie Dirye Faarah	18135/13	art. 3 EVRM (Somalië)
Hersi Jama	20010/13	art. 3 EVRM (Somalië)
Husein Abuukar	30268/13	artt. 2, 3 EVRM (Somalië)
Hussein Mahamed	6932/11	(Somalië)
Ibrahim	67479/11	(Somalië)
Jalal	32373/11	artt. 3, 8, 13 EVRM (Afghanistan)
Jaloud	47708/08	art. 2 EVRM (Irak)
Jama Dubad	21262/13	artt. 2, 3 EVRM (Somalië)
Jeunesse	12738/10	artt. 3, 5, 8 EVRM (Suriname)
Jiamili	29664/13	artt. 3, 13 EVRM (Somalië)
Justice	64724/10	art. 3 EVRM (Nigeria)
K.S.	51315/12	artt. 3, 13 EVRM (Iran)
Kalinle	2176/09	artt. 1, 2, 3, 13 EVRM (Somalië)
Khan	13090/13	art. 3 EVRM (Nederland)
Khorram Tousi	18546/11	(Iran)
Lacroix	47367/09	art. 6 EVRM (Nederland)
M.A.A.	59207/10	artt. 3, 13 EVRM (Afghanistan)

Zaaknaam	Zaaknummer	artikel EVRM
M.M.	15993/09	art. 3 EVRM (Afghanistan)
M.M.R.	64047/10	artt. 2, 3 EVRM (DRC)
M.R.A.	46856/07	artt. 3, 8 EVRM (Afghanistan)
Maahi Mahdi	44197/13	art. 3 EVRM (Somalië)
Mahamed Ali	47812/13	art. 3 EVRM (Somalië)
Mahamed Muumin e.a.	38657/13	artt. 2, 3, 13 EVRM
Mahamed Sambuto	3303/11	art. 3 EVRM (Ethiopië)
Mahamuud	17848/13	artt. 1,2, 3 EVRM (Somalië)
Mahdi Ise	73790/10	art. 3 EVRM (Somalië)
Mamadshahkhan	48294/10	artt. 3, 13 EVRM (Afghanistan)
Mfwa Muyuku	46970/07	artt. 3, 13 EVRM (Dem. Rep. Congo)
Micheal	33229/12	art. 3 EVRM (Eritrea)
Mohamed Abdille	18444/10	(Somalië)
Mohamed Barise	51163/13	artt. 3, 13 EVRM (Somalië)
Mohamed Hussein	7049/13	art. 3 EVRM (Somalië)
Mohammed Abdi	46390/13	(Somalië)
Mohammed Elmi	51428/10	(Somalië)
Mohamud Yassin	64098/13	art. 8 EVRM (Somalië)
Munyaneza en Bajyanama	45225/12	art. 8 EVRM (Rwanda)
Muse Adan	75170/10	artt. 3, 3 jo 13 EVRM (Somalië)
N.F.	21563/08	artt. 3, 8, 13 EVRM (Afghanistan)
N.T.	53560/07	artt. 3, 6 EVRM (Afghanistan)
Ndabarishye Rugira	10260/13	art. 3 EVRM (DRC)
Ndikumana	4714/06	artt. 1, 3, 14 EVRM (Burundi)
Nodrat	20732/10	artt. 3, 8, 13 EVRM (Afghanistan)
Nzapali	6107/07	artt. 3, 8, 13 EVRM (Demcr. Rep. Congo)
Olol Jama	7149/12	art. 3 EVRM (Somalië)
Omar Sheik Hassan	63469/09	artt. 3, 8 EVRM (Somalië)
Omid	34151/11	art. 3 EVRM (Afghanistan)

Zaaknaam	Zaaknummer	artikel EVRM
Onr. De Linde Groesbeek e.a.	19165/11	artt. 6, 13 EVRM (Nederland)
Othymia Investments BV	75292/10	artt. 8, 13 EVRM (Nederland)
Özcelik	69810/12	art. 6 EVRM (Nederland)
Öztürk	30894/09	art. 8 EVRM (Turkije)
P.N.	10944/13	artt. 3, 8, 13 EVRM (Rwanda)
Pirouz	29327/11	(Iran)
Popalzay	43538/11	artt. 3, 8, 13 EVRM (Afghanistan)
Porsadeghi	78146/12	(Iran)
Prak	3869/08	art. 5 EVRM (Nederland)
Qasim Abdullah Al-Bahrani	63103/10	(Irak)
Rage	29841/10	artt. 3, 13 EVRM (Somalië)
Renfrum en Van Hetten	30719/12	art. 8, 14 EVRM (Suriname en Nederland)
S.B.	63999/13	artt. 3, 13 EVRM (Iran)
S.D.M. e.a.	8161/07	artt. 2, 3 EVRM (Afghanistan)
S.F.	8159/11	art. 3, 8, 13 EVRM (Afghanistan)
S.H.S.	12037/10	artt. 3, 8 EVRM (Afghanistan)
S.R. (II)	46727/10	(Afghanistan)
S.S.	39575/06	art. 3 EVRM (Afghanistan)
Saber Yacoub	20102/13	artt. 3, 13 EVRM (Sudan)
Said Good	50613/12	artt. 3, 5 EVRM (Somalië)
Saraj Zada	3540/11	artt. 3, 8, 13 EVRM(Afghanistan)
Sedieqi	1390/11	artt. 3, 8, 13 EVRM (Afghanistan)
Selimani en Gyatso	50108/11 10642/13	art. 5 EVRM (Algerije) art. 5 EVRM (China)
Set Myo Oo	76022/12	artt. 3, 13, 14 EVRM (Myanmar)
Shahow Fidhay	60088/10	art. 3 EVRM (Somalië)
Sheik Abdi	44146/13	art. 3 EVRM (Somalië)
Soleimankheel e.a.	41509/12	artt. 3, 8, 13 EVRM (Afghanistan)

Zaaknaam	Zaaknummer	artikel EVRM
Stichting Ostade Blade	8406/06	artt. 8, 10, 13 EVRM (Nederland)
Stolk	63072/10	art. 6 EVRM (Nederland)
Storimans-Verhulst vs Russische Federatie	26302/10	artt. 2, 13 EVRM (Nederland)
Tarakhel vs Zwitserland	29217/12	art. 3 EVRM (Afghanistan)
Telahun Hagos	54000/11	artt. 2, 3, 5 EVRM (Eritrea)
Telegraaf Media en vd Graaf	33847/11	art. 10 EVRM (Nederland)
Tsankashvili	28199/12	art. 3, 13 EVRM (Georgië)
Van Velzen	21496/10	art. 6 EVRM (Nederland)
Vos	52491/08	art. 5 EVRM (Nederland)
Wahidi	62845/12	art. 3 EVRM (Afghanistan)
Wiesman	49111/08	artt. 6, 8 EVRM (Nederland)
Y.A.	15439/09	artt. 3, 8, 13 EVRM (Afghanistan)
Y.M.	71247/13	artt. 2, 3 EVRM (Somalië)
Yeshtla	37115/11	art. 8 EVRM (Nederland)
Yusuf Mahamud	3979/11	art. 3 EVRM (Somalië)
Z.L.	33314/09	artt. 3, 6 EVRM (Afghanistan)

B. Europees Comité voor Sociale Rechten

Aanhangige zaken per 31 december 2013

Zaaknaam	Zaaknummer	Artikel ESH
FEANTSA (European Federation of national organisations working with the homeless)	86/2012	artt. 13, 16, 17, 19, 30, 31
CEC (Conference of European Churches)	90/2013	artt. 13, 31

C. Comité van Ministers

Geagendeerde zaken

Zaaknaam	Zaaknummer	Datum uitspraak
Morsink	48865/99	11 mei 2004
Brand	49902/99	11 mei 2004
Mathew	24919/03	29 september 2005
Geerings	30810/03	1 maart 2007
Voskuil	64752/01	22 november 2007
A.	4900/09	20 juli 2010
Sanoma Uitgevers B.V.	38224/03	14 september 2010
Nelissen	6051/07	5 april 2011
G.R.	22251/07	10 januari 2012
Romet	7094/06	14 februari 2012
Emin	28260/07	29 mei 2012
Vidgen	29353/06	10 juli 2012
Van der Velden	21203/10	31 juli 2012
Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B.V. e.a.	39315/06	22 november 2012
K.	11804/09	27 november 2012
Van Galen	13143/08	17 september 2013
Adams	21723/08	12 november 2013

Bijlage II

Verenigde Naties verdragscomités[6]

A. Mensenrechtencomité

Aanhangige zaken per 31 december 2013

Zaaknaam	Zaaknummer	Artikel IVBPR
George Egyir	2299/2013	artt. 7, 17, 26
Eduardo Lutete Kemevuako	2050/2011	art. 17
Mohamed Rabbae e.a.	2124/2011	artt. 20, 26 en 27
Gerrit Jan Timmer	2097/2011	art. 14, lid 5

Zienswijzen

Zaaknaam	Zaaknummer	Datum
B.W.M.Z.	1788/2008	25 maart (*)
NN0503081010 of 13/410898-05	1886/2009	28 maart (*)
Dady Bikele	2210/2012	15 augustus (*)

B. Comité voor de Uitbanning van Discriminatie van Vrouwen

Aanhangige zaken per 31 december 2013

Zaaknaam	Zaaknummer	Artikel CEDAW
D.G.	52/2013	artt. 2, 5, 6 11, 12 en 16
Elizabeth de Blok e.a.	36/2012	art. 11, lid 2, sub b
Tsatsral Naran	39/2012	artt. 1, 2 (e), 3 en 6

[6] Zaken waarbij een (*) is weergegeven zijn samengevat in het hoofdstuk 'Verdragscomités van de Verenigde Naties'.

Zienswijze

Zaaknaam	Zaaknummer	Datum
Anzhela Shnayder	42/2012	7 november (*)

C. Comité tegen Foltering

Aanhangige zakenper 31 december 2013

Zaaknaam	Zaaknummer	Artikel CAT
Moussa Camara	569/2013	art. 22

Uitgave: Ministerie van Buitenlandse Zaken
Directie: Juridische Zaken / Internationaal recht
Opmaak: VijfKeerBlauw
www.rijksoverheid.nl | april 2014

BrusselMexicoStPetersburgParamariboAnkaraRabatBelgradoRabatAtheneHarareNewYorkAntwerpenBuenosBogotáKairoHarareLagosManag
oHamburgLagosColomboMexicoBratislavaLusakaBangkokSarajevoDamascusHoustonBonnAnkaraBrusselDarEsSalaamKobeSofiaKoealaLoe
VellingtonAlgiersAnkaraAbujaChicagoMuscatDakarStockholmKopenhagenCotonouBuenosAiresAddisAbebaLissabonParijsRabatDüsseldorfTo
emburgMontevideoChicagoBagdadPortOfSpainBoekarestLuxemburgDakarHoustonAlmatyDubaiRomeBamakoBelgradoHamburgRomeDarE
mSofiaDubaiColomboRabatAtheneDublinSydneyKobeBogotáPraagOuagadougouAlgiersKingstonStPetersburgAmmanMilaanMexicoTeheran
abiFrankfurtAmMainBelgradoTorontoAddisAbebaAnkaraSarajevoPortOfSpainAiresStockholmAmsterdamAbebaTripoliLaPazKairoManaguaB
LosAngelesKievAnkaraColomboWarschauRomeBernKingstonLissabonBoedapestBoedapestNewYorkMaputoColomboNewYorkRiyadBamakoT
ingstonMontevideoLaPazPraagDubaiWenenCotonouBerlijnLaPazDüsseldorfKampalaTeheranSeoelMontevideoBrasiliaPretoriaAnkaraBomay
orontoRomeZagrebWashingtonAmmanAtheneLaPazMoskouAlgiersAbidjanParamariboMaputoManillaKinshasaBarcelonaCaracasManaguaBa
aLusakaAntwerpenSaoPauloBagdadLaPazParijsTorontoBrusselBerlijnPekingMontevideoAbuDhabiTelAvivLondenIstanboelAlmatyBangkokHel
nJoséParamariboAnkaraSaoPauloPretoriaBangkokMilaanBamakoHoustonHarareBrasiliaKairoSarajevoBratislavaWindhoekZagrebBrusselR
oskouAlmatyMaputoKarachiVancouverSantiagoDeChileTunisManaguaTeheranCotonouTokioTunisHelsinkiBoekarestHamburgKopenhagenSto
nWellingtonMelbourneKopenhagenRabatBerlijnAntwerpenSanJoséRomeLuxemburgSofiaHoustonRiyadDüsseldorfAmmanAccraPraagKarachi
arajevoAlgiersAnkaraLondenBamakoJakartaParamariboOttawaMontrealAlgiersMuscatWindhoekRiyadLuandaMadridVaticaanstadWarschau
VancouverAntwerpenDakarDarEsSalaamDubaiTripoliMaputoDublinBrusselSanJoséTelAvivMilaanBoedapestLusakaFrankfurtAmMainMelbou
inchenAtheneDüsseldorfKampalaCanberraBamakoIslamabadSofiaLissabonBangkokRomeChicagoAlgiersRiyadhYaoundéRiyadhMuscatKamp
isMadridBelgradoBelgradoSarajevoPraagKaapstadMelbourneLaPazTunisMoskouLosAngelesNewDelhiAddisAbebaAntwerpenBrusselWashingt
akaWenenHongKongBogotáLuandaRabatTokioWellingtonTokioMoskouAlmatyMilaanHamburgTelAvivMontevideoMaputoAlgiersMilaanMon
oVancouverAnkaraBarcelonaPraagColomboWarschauMadridPretoriaBonnAtheneIstanboelWashingtonWellingtonKhartoemBonnLusakaDub
nghaiWenenJakartaStockholmSanJoséManaguaNewYorkKhartoemAddisAbebaBagdadBrasiliaBelgradoMuscatLuandaSantiagoDeChileLusak
yRabatBomayOttawaBratislavaBagdadHavannaHavannaBerlijnHongKongMilaanCanberraHamburgNairobiPraagIslamabadAbuDhabiQuito
WashingtonDubaiRomeJakartaLimaLondenStockholmMoskouNewYorkAddisAbebaNewYorkSingaporeSeoelHongKongFrankfurtAmMainKara
islavaLosAngelesBoekarestAtheneSingaporeAnkaraBratislavaTunisLuxemburgZagrebMontrealSofiaSydneySantiagoDeChileLondenDüsseldor
eNewYorkBrusselJakartaKarachiLuxemburgNairobiDarEsSalaamAntwerpenAddisAbebaRabatSantiagoDeChileHamburgKobeYaoundéAddisAb
adridBangkokDüsseldorfTelAvivParijsSeoelParamariboCotonouLaPazHelsinkiPortOfSpainParijsKievBarcelonaAccraZagrebRiyadLosAngelesMil
rEsSalaamOsloLuandaNewYorkKhartoemBoedapestAbuDhabiHamburgSaoPauloMexicoManillaBangkokMünchenBuenosAiresSarajevoAnka
tersburgShanghaiBagdadJakartaKoealaLoempoerTunisOsloBratislavaMontrealDhakaKigaliTelAvivIstanboelHongKongChicagoIslamabadKin
amascusTunisBogotáKopenhagenWenenCaracasBernKoealaLoempoerTokioDublinAlmatyNewDelhiAtheneRiyadPortOfSpainBonnShanghaiR
artoemZagrebSofiaLagosKobeDublinQuitoLondenPretoriaAlmatyKarachiAnkaraTokioHavannaBonnBerlijnBuenosAiresLagosShanghaiKopen
BagdadHongKongAlmatyMuscatAbuDhabiWenenSanJoséKoeweitWenenKievParijsBuenosAiresMadridKoeweitHarareParijsMoskouPretoriaTr
adridDamascusPraagKobeKoealaLoempoerKaapstadLuandaKievLusakaDarEsSalaamMelbourneZagrebParijsHoustonWindhoekParamariboBa
BonnCotonouOttawaJakartaMuscatColomboManillaOsloNairobiDubaiSaoPauloPretoriaMaputoAmmanBagdadNewDelhiLimaLaPazQuitoBo
amakoHamburgAlgiersLuandaKingstonRiyadMoskouLagosManaguaBuenosAiresManillaLimaMelbourneMexicoColomboCanberraAbuDhabi
urneWenenDarEsSalaamBrasiliaKoeweitParijsJakartaIstanboelTeheranKhartoemAbujaParijsStockholmTorontoNewDelhiQuitoSeoelBangkok
LaPazParamariboBoekarestSarajevoKoealaLoempoerBoekarestKingstonAlgiersStockholmLosAngelesDubaiSingaporeAnkaraAmmanCanberra
iParijsLaPazWenenAccraVaticaanstadPortOfSpainHoustonPretoriaLaPazIstanboelBoedapestHamburgVancouverDhakaDubaiBangkokAnkara
KhartoemDubaiKobeBrusselMexicoStPetersburgParamariboAnkaraRabatBelgradoRabatAtheneHarareNewYorkAntwerpenBuenosBogotáKair
eLagosManaguaQuitoHamburgLagosColomboMexicoBratislavaLusakaBangkokSarajevoDamascusHoustonBonnAnkaraBrusselDarEsSalaam
ofiaKoealaLoempoerWellingtonAlgiersAnkaraAbujaChicagoMuscatDakarStockholmKopenhagenCotonouBuenosAiresAddisAbebaLissabonPar
atDüsseldorfTokioLuxemburgMontevideoChicagoBagdadPortOfSpainBoekarestLuxemburgDakarHoustonAlmatyDubaiRomeBamakoBelgrad
urgRomeDarEsSalaamSofiaDubaiColomboRabatAtheneDublinSydneyKobeBogotáPraagOuagadougouAlgiersKingstonStPetersburgAmman
MexicoTeheranAbuDhabiFrankfurtAmMainBelgradoTorontoAddisAbebaAnkaraSarajevoPortOfSpainAiresStockholmAmsterdamAbebaTripoliL
airoManaguaBagdadLosAngelesKievAnkaraColomboWarschauRomeBernKingstonLissabonBoedapestBoedapestNewYorkMaputoColomboNe
RiyadBamakoTelAvivKingstonMontevideoLaPazPraagDubaiWenenCotonouBerlijnLaPazDüsseldorfKampalaTeheranSeoelMontevideoBrasiliaP
AnkaraBomaySofiaTorontoRomeZagrebWashingtonAmmanAtheneLaPazMoskouAlgiersAbidjanParamariboMaputoManillaKinshasaBarcelon
asManaguaBarcelonaLusakaAntwerpenSaoPauloBagdadLaPazParijsTorontoBrusselBerlijnPekingMontevideoAbuDhabiTelAvivLondenIstanbo
tyBangkokHelsinkiSanJoséParamariboAnkaraSaoPauloPretoriaBangkokMilaanBamakoHoustonHarareBrasiliaKairoSarajevoBratislavaWind
agrebBrusselRiyadMoskouAlmatyMaputoKarachiVancouverSantiagoDeChileTunisManaguaTeheranCotonouTokioTunisHelsinkiBoekarestHam
openhagenStockholmWellingtonMelbourneKopenhagenRabatBerlijnAntwerpenSanJoséRomeLuxemburgSofiaHoustonRiyadDüsseldorfAmma
PraagKarachiKairoSarajevoAlgiersAnkaraLondenBamakoJakartaParamariboOttawaMontrealAlgiersMuscatWindhoekRiyadLuandaMadridV
stadWarschauBrasiliaVancouverAntwerpenDakarDarEsSalaamDubaiTripoliMaputoDublinBrusselSanJoséTelAvivMilaanBoedapestLusakaFran
mMainMelbourneMünchenAtheneDüsseldorfKampalaCanberraBamakoIslamabadSofiaLissabonBangkokRomeChicagoAlgiersRiyadhYaoundé
MuscatKampalaParijsMadridBelgradoBelgradoSarajevoPraagKaapstadMelbourneLaPazTunisMoskouLosAngelesNewDelhiAddisAbebaAntwe
usselWashingtonLusakaWenenHongKongBogotáLuandaRabatTokioWellingtonTokioMoskouAlmatyMilaanHamburgTelAvivMontevideoMapu
rsMilaanMontevideoVancouverAnkaraBarcelonaPraagColomboWarschauMadridPretoriaBonnAtheneIstanboelWashingtonWellingtonKharto
nLusakaDublinShanghaiWenenJakartaStockholmSanJoséManaguaNewYorkKhartoemAddisAbebaBagdadBrasiliaBelgradoMuscatLuandaSan
eChileLusakaBomayRabatBomayOttawaBratislavaBagdadHavannaHavannaBerlijnHongKongMilaanCanberraHamburgNairobiPraagIslama
uDhabiQuitoTripoliWashingtonDubaiRomeJakartaLimaLondenStockholmMoskouNewYorkAddisAbebaNewYorkSingaporeSeoelHongKongFr
AmMainKarachiBratislavaLosAngelesBoekarestAtheneSingaporeAnkaraBratislavaTunisLuxemburgZagrebMontrealSofiaSydneySantiagoDeCh
denDüsseldorfAtheneNewYorkBrusselJakartaKarachiLuxemburgNairobiDarEsSalaamAntwerpenAddisAbebaRabatSantiagoDeChileHamburgK
oundéAddisAbebaMadridBangkokDüsseldorfTelAvivParijsSeoelParamariboCotonouLaPazHelsinkiPortOfSpainParijsKievBarcelonaAccraZagre
LosAngelesMilaanDarEsSalaamOsloLuandaNewYorkKhartoemBoedapestAbuDhabiHamburgSaoPauloMexicoManillaBangkokMünchenBuen
SarajevoAnkaraStPetersburgShanghaiBagdadJakartaKoealaLoempoerTunisOsloBratislavaMontrealDhakaKigaliTelAvivIstanboelHongKongC
IslamabadKingstonDamascusTunisBogotáKopenhagenWenenCaracasBernKoealaLoempoerTokioDublinAlmatyNewDelhiAtheneRiyadPortOf
onnShanghaiRiyadKhartoemZagrebSofiaLagosKobeDublinQuitoLondenPretoriaAlmatyKarachiAnkaraTokioHavannaBonnBerlijnBuenosAires
ShanghaiKopenhagenBagdadHongKongAlmatyMuscatAbuDhabiWenenSanJoséKoeweitWenenKievParijsBuenosAiresMadridKoeweitHarareP
oskouPretoriaTripoliMadridDamascusPraagKobeKoealaLoempoerKaapstadLuandaKievLusakaDarEsSalaamMelbourneZagrebParijsHoustonW
ekParamariboBamakoBonnCotonouOttawaJakartaMuscatColomboManillaOsloNairobiDubaiSaoPauloPretoriaMaputoAmmanBagdadNewD
naLaPazQuitoBogotáBamakoHamburgAlgiersLuandaKingstonRiyadMoskouLagosManaguaBuenosAiresManillaLimaMelbourneMexicoColom
berraAbuDhabiMelbourneWenenDarEsSalaamBrasiliaKoeweitParijsJakartaIstanboelTeheranKhartoemAbujaParijsStockholmTorontoNewDelh
SeoelBangkokWenenLaPazParamariboBoekarestSarajevoKoealaLoempoerBoekarestKingstonAlgiersStockholmLosAngelesDubaiSingaporeAn
nmanCanberraBogotáParijsLaPazWenenAccraVaticaanstadPortOfSpainHoustonPretoriaLaPazIstanboelBoedapestHamburgVancouverDhakaD
angkokAnkaraAlgiersKhartoemDubaiKobeBrusselMexicoStPetersburgParamariboAnkaraRabatBelgradoRabatAtheneHarareNewYorkAntwerp
nosBogotáKairoHarareLagosManaguaQuitoHamburgLagosColomboMexicoBratislavaLusakaBangkokSarajevoDamascusHoustonBonnAnka
selDarEsSalaamKobeSofiaKoealaLoempoerWellingtonAlgiersAnkaraAbujaChicagoMuscatDakarStockholmKopenhagenCotonouBuenosAiresA
ebaLissabonParijsRabatDüsseldorfTokioLuxemburgMontevideoChicagoBagdadPortOfSpainBoekarestLuxemburgDakarHoustonAlmatyDubaiR
amakoBelgradoHamburgRomeDarEsSalaamSofiaDubaiColomboRabatAtheneDublinSydneyKobeBogotáPraagOuagadougouAlgiersKingston
sburgAmmanMilaanMexicoTeheranAbuDhabiFrankfurtAmMainBelgradoTorontoAddisAbebaAnkaraSarajevoPortOfSpainAiresStockholmAms
AbebaTripoliLaPazKairoManaguaBagdadLosAngelesKievAnkaraColomboWarschauRomeBernKingstonLissabonBoedapestBoedapestNewYork
toColomboNewYorkRiyadBamakoTelAvivKingstonMontevideoLaPazPraagDubaiWenenCotonouBerlijnLaPazDüsseldorfKampalaTeheranSeoe
videoBrasiliaPretoriaAnkaraBomaySofiaTorontoRomeZagrebWashingtonAmmanAtheneLaPazMoskouAlgiersAbidjanParamariboMaputoMa
nshasaBarcelonaCaracasManaguaBarcelonaLusakaAntwerpenSaoPauloBagdadLaPazParijsTorontoBrusselBerlijnPekingMontevideoAbuDhabi
LondenIstanboelAlmatyBangkokHelsinkiSanJoséParamariboAnkaraSaoPauloPretoriaBangkokMilaanBamakoHoustonHarareBrasiliaKairoSa
BratislavaWindhoekZagrebBrusselRiyadMoskouAlmatyMaputoKarachiVancouverSantiagoDeChileTunisManaguaTeheranCotonouTokioTunis
BoekarestHamburgKopenhagenStockholmWellingtonMelbourneKopenhagenRabatBerlijnAntwerpenSanJoséRomeLuxemburgSofiaHoustonR

ures | Rapportage 2013 | Internationale Mensenrechtenprocedures | Rapportage 2013 | Internationale Mensenrechtenprocedures | Rapportage 2013

Deze brochure is een uitgave van:
Het ministerie van Buitenlandse Zaken
Postbus 20061 | 2500 EB Den Haag

14BUZ623394 | N